FAGBLADET FOA

SÅDAN ER DIN LØN SKRUET SAMMEN

SIDE 18

Tema

VORES MØDE MED KRIGEN

SIDE 22

PÆDAGOGISK

SØVNPOLITIK I VUGGESTUEN

VI VÆKKER ALDRIG BØRN

SIDE 36

Sol, strand og vand

- Dejlig ferielejlighed på Dueodde
- Færge Ystad-Rønne tur/retur med bil
- Rengøring, forsikring og energiforbrug
- Gratis guideture

Totalpris for 2 personer:

Ankomst i perioden	*4 nætter*	*7 nætter*
Før 8/7	**5.995,-**	**7.895,-**
8/7 - 29/7	**6.595,-**	**8.695,-**
30/7 - 4/8	**4.995,-**	**6.395,-**
5/8 - 14/8	**4.495,-**	**5.495,-**
15/8 - 3/9	**3.995,-**	**5.195,-**
4/9 - 28/9	**2.895,-**	**3.695,-**

4 nætter: Ankomst er mulig alle ugedage
7 nætter: Ank. på man-, tirs-, ons- el. torsdage
Ank.på fre-,lør-og søndage er mulig mod tillæg

Børn under 15 år kan komme med for blot 125,- pr. nat (totalpris for op til 2 børn).

Spahotel + Lækker mad

- Flot værelse på Griffen Spahotel i Rønne
- Skøn beliggenhed ved havet og byen
- Færge Ystad-Rønne tur/retur med bil
- Stor morgenbuffet hver morgen
- Lækker 3-retters-menu hver aften
- Gratis adgang til stort spaområde

Totalpris for 2 personer:

Ankomst i perioden	*4 nætter*	*7 nætter*
Før 9/7	**9.295,-**	**14.995,-**
9/7 – 5/8	**9.895,-**	**15.995,-**
6/8 – 14/8	**9.295,-**	**14.995,-**
15/8 – 2/9	**8.695,-**	**14.695,-**
3/9 – 13/10	**8.195,-**	**13.695,-**
14/10 – 21/10	**8.695,-**	**14.695,-**
22/10 – 21/12	**7.995,-**	**13.595,-**
22/12 – 31/12	**8.495,-**	**14.595,-**

Tillæg for havudsigt: 300,- pr. nat
(efter 15/8 kun 200,-)

4 nætter: Ankomst er mulig alle ugedage
7 nætter: Ank.på man-, tirs-, ons- el. torsdage
Ank. fre-, lør- og søndag er mulig mod tillæg

Flot badehotel

- Fredensborg Badehotel på Strandvejen i Rønne
- Flot dobbeltværelse med skøn havudsigt
- Dejlig økologisk morgenbuffet hver morgen
- Færge Ystad-Rønne tur/retur med bil
- En af Bornholms bedste restauranter
- Gratis adgang til udendørs spabade
- Gratis cykelleje

Totalpris for 2 personer:

Ankomst i perioden	*4 nætter*	*7 nætter*
Før 10/7	**7.895,-**	**12.595,-**
10/7 - 6/8	**8.295,-**	**13.295,-**
7/8 - 14/8	**7.895,-**	**12.595,-**
15/8 - 3/9	**7.295,-**	**12.295,-**
4/9 - 17/9	**6.895,-**	**11.595,-**

4 nætter: Ankomst er mulig alle ugedage
7 nætter: Ank. på man-, tirs-, ons- el. torsdage
Ank.på fre-,lør-og søndage er mulig mod tillæg

Bestil din ferie nu på 56 95 85 66
www.teambornholm.dk/pluskort

Trustpilot

TEAM BORNHOLM
Det bli'r en god ferie!

NR. 3 | JUNI 2022 | MIN STYRKE – VORES VELFÆRD

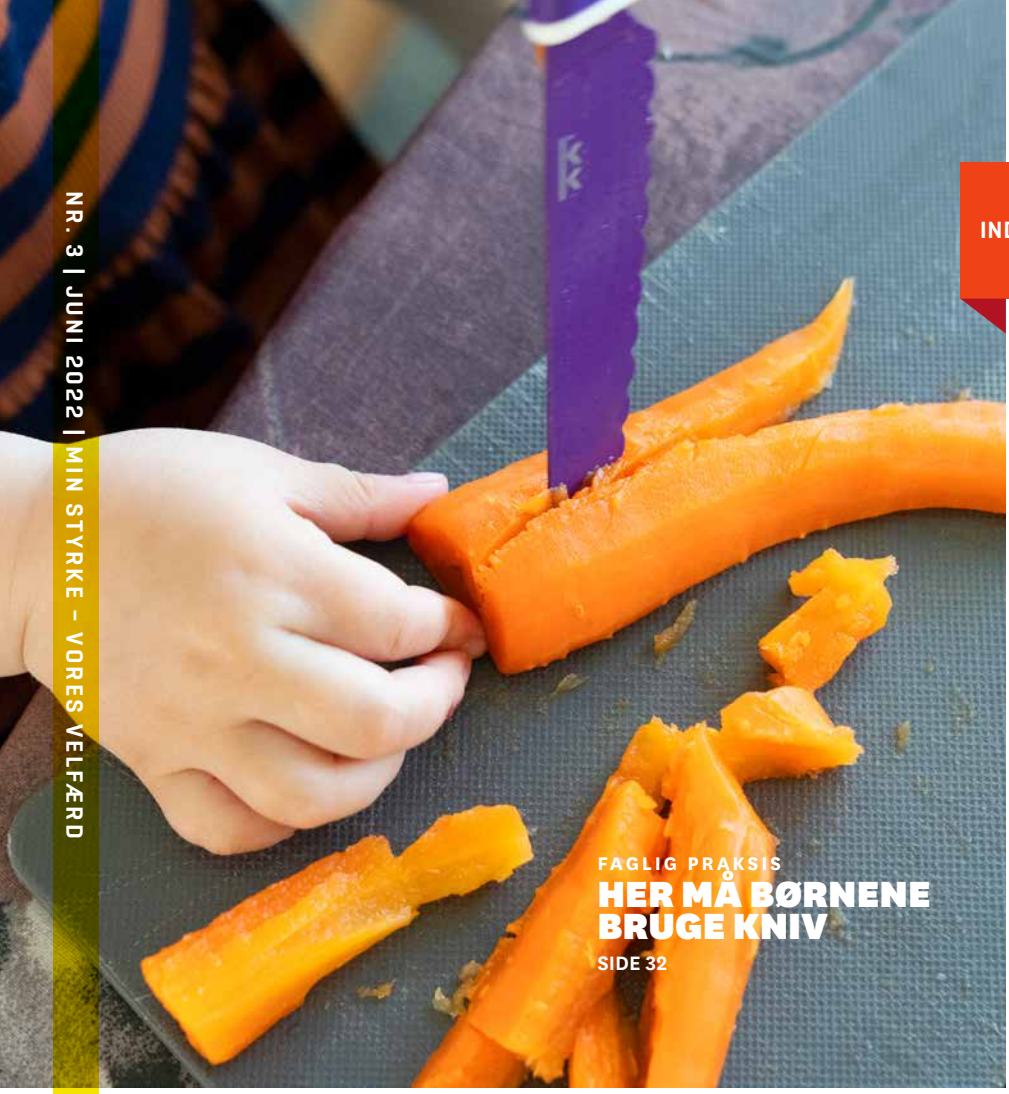

FAGLIG PRAKSIS

HER MÅ BØRNENE BRUGE KNIV

SIDE 32

INDHOLD

4 Chefredaktørens leder

6 Fag og fremtid
Dagplejere i frisat kommune nyder at forfølge deres egne idéer

8 FOKUS Fuldtid
At gå fra deltid til fuldtid har stor betydning for livsindkomsten

14 Groft sagt

15 Det virker
Rådnekasser giver samtaler om liv og død

16 Formandens klumme & debat

18 Tæt på
Sådan er din løn skruet sammen

20 Fagligt talt

22 INDBLIK Vores møde med krigen
De laver mad, gør huse klar og trøster børn. FOA-medlemmer har travlt med at hjælpe ukrainere

32 Faglig praksis
Dagplejebørn bliver inddraget i madlavningen

34 Brug FOA
Fik 250.000 kroner for usaglig opsigelse

36 TEMA Middagslur
Børns lur i dagtilbud giver anledning til konflikter med forældre

43 Min vej
Fra drøm om skuespiller til leder i daginstitution

44 Kend din ret
Forstå reglerne om autorisation

46 A-kassen
Få hjælp til at finde et nyt job

47 Mad på farten

48 Det sker

50 Quiz

51 Kollegakram

MIN VEJ
ELSKER AT HAVE ANSVAR
SIDE 43

TÆT PÅ
SÅDAN ER DIN LØN SKRUET SAMMEN
SIDE 18

”

JEG TROR, DET ER NØDVENDIGT AT SE PÅ ARBEJDSVILKÅRENE OG IKKE KUN PÅ PENGENE, HVIS FLERE SKAL GÅ OP I TID. SIDE 8

ANETTE BORCHORST
PROFESSOR, FORSKER I ARBEJDSMARKED OG LIGESTILLING

FOA

Ansv. chefredaktør Gitte Hejberg
gith@foa.dk · 46 97 24 58
Redaktionschef Morten Bruun
mobr@foa.dk · 46 97 23 97
Udgiver FOA · Staunings Plads 1-3
1790 København V · 46 97 26 26
foa.dk · foa@foa.dk

Forside John sover middagslur i Platangårdens Vuggestue på Frederiksberg. Foto: Jørgen True

MAD OG MED-MENNESKELIGHED

VELKOMMEN | For fire måneder siden blev Ukraine invaderet af Rusland. Millioner af ukrainere – primært kvinder og børn – blev drevet på flugt. Heraf er henved 30.000 kommet til Danmark.

Fagbladet FOA har i dette nummer besøgt Center Sandholm i Nordsjælland. Stedet er første stop for mange af de mennesker, der er flygtet fra Ukraine – og fra andre lande, hvor krig, katastrofer og kaos hærger.

I fagbladets reportage møder vi blandt andre Sandholms mangeårige køkkenmedarbejdere, der kommer fra vidt forskellige lande. Flere bærer selv på en fortid med krig og flugt. Nu viser de omsorg for de nyankomne med mad og medmenneskelighed. Som Anjela Idrissova fra Tjetjenien siger: "Jeg har oplevet alt det, som ukrainerne har. Jeg mærker, hvad de mærker." Sanela Qablan fra Bosnien siger det sådan: "Vi skal sørge for, at de ikke føler sig til besvær, eller at der er forskel på dem og os. Der er kun ét vi."

Selvom førsteprioritet er at tilbyde hjælp, mad og tag over hovedet til de ukrainske flygtninge, håber regeringen og arbejdsmarkedets parter på, at en del ukrainere vil finde fodfæste på det danske arbejdsmarked. Det lyder som en ren win-win: Ukrainerne kan tjene penge, og det vil betyde flere kolleger på de danske arbejdspladser.

Lige nu er der dog ingen, der ved, hvor længe ukrainerne bliver. Nogle vil forståeligt nok stå med et ene ben på det danske arbejdsmarked og det andet ben på vej hjem. ★

Gitte Hejberg

GITTE HEJBERG
ANSV. CHEFREDAKTØR

LÆS MERE OM EKSPERIMENTER MED FULDTID SIDE 8

> FLERE BÆRER SELV PÅ EN FORTID MED KRIG OG FLUGT. NU VISER DE OMSORG FOR DE NYANKOMNE.

@GITTEHEJBERG

HVAD MENER DU?

Skal alle stillinger slås op som fuldtidsstillinger?

AF SAKD@FOA.DK

FOTO: JØRGEN TRUE OG PRIVAT

Foretrækker fuldtid
Lars Rasmus Egenby
Pædagog, Københavns Kommune. Fuldtidsansat.
Jeg tænker, det er bedst at slå stillinger op som fuldtid. Jeg har før arbejdet på deltid på klubområdet, men vil nu til enhver tid selv arbejde fuldtid. Alt bliver jo dyrere i øjeblikket.

Vi mangler kolleger
Pia Fabricius
Serviceassistent, Regionshospitalet Randers. Fuldtidsansat.
Jeg synes, det er en god idé. På vores afdeling mangler vi – som alle andre steder – kolleger, så det kunne måske være en god mulighed for at få flere ind på arbejdspladsen ved at tilbyde fuldtidsstillinger fremfor deltid.

Man skal kunne vælge selv
Maria Busborg Jørgensen
Sosu-hjælper, Faaborg Midtfyn Kommune. Fuldtidsansat.
Nej, man skal have mulighed for at vælge, hvor mange timer man vil arbejde. Ikke alle ønsker fuldtid. Men det er vigtigt at fremhæve, at det er muligt at få flere timer, hvis der opstår et behov for det.

ANNONCE

SUNDE VENEFUNKTIONER I BENENE

Problemer med **vener** og **trætte ben**?

Når blodkar og vener ikke fungerer optimalt, kan det ofte mærkes og nogle gange ses. Ekstrakt af rødvinsblade/kerner bidrager til en normal funktion af venesystemet i benene og til at afhjælpe tunge og trætte ben. Derudover kan rødvinsblade/kerner forbedre hudens generelle udseende og mindske cellulite (appelsinhud).

4 GRUNDE TIL AT TAGE VENOLET

Rødvinsblade/kerner i Venolet bidrager bl.a. til en normal funktion af venesystem, blodkar og kredsløb. Det gavner benene på en række områder.

1.
MODVIRKER TRÆTTE BEN

2.
MOD FØLELSEN AF TUNGE BEN

3.
SUNDERE HUD

4.
MINDRE APPELSINHUD

Menneskekroppen rummer cirka 5 liter blod, der skal pumpes rundt i vores karsystem. Venerne er de blodkar, der returnerer blodet fra organer i kroppen mod hjertet. Blodkarrenes og venernes funktion har betydning for at kunne have en aktiv livsstil.

Tunge og trætte ben

Når blodkar og vener ikke fungerer optimalt, kan det ofte mærkes og nogle gange ses. Så har du nemmere ved at få tunge og trætte ben. Når der træder væske ud i vævet fra de små blodkar, kan det ligeledes resultere i oplevelse af at have tunge og trætte ben.

Problemer med venerne, heriblandt synlige vener, forekommer også oftere, når man kommer op i årene.

Hjælp til ben og 'appelsinhud'

Venolet indeholder bl.a. rødvinsblade/kerner, som bidrager til en normal funktion af venesystemet, blodkar og kredsløbet. Faktorer der modvirker oplevelsen af tunge og trætte ben. Rødvinsblade/kerner kan derudover forbedre hudens generelle udseende og mindske cellulite (appelsinhud).

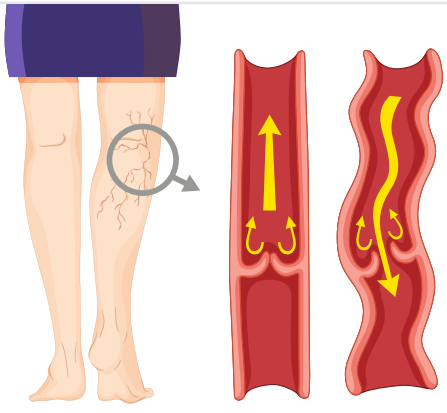

Venerne er de blodårer, som fører blodet tilbage til hjertet ved hjælp af veneklapper. Hvis funktionen af disse klapper bliver forringet, vil blodet kunne hobe sig op i venen. Da kan der sive væske ud af blodkarret, så der opstår hævelse i vævet.

PRØV VENOLET TIL HALV PRIS

Venolet kan prøves på abonnement til halv pris for første pakke.

Kun **kr 139**,- (2 måneders forbrug)
+ fragt kr 39

BESTIL HER:

WEB: wellvita.dk

TLF: 82 30 30 40
hverdage kl. 8-16

Kundeservice er altid klar med gratis råd og vejledning.

OBS! *Ingen bindingstid.*
Betal efter at varen er modtaget.

Trustpilot

wellvita®

Rødvinsblade/kerner bidrager til en god blodgennemstrømning i benene og kan dermed reducere følelsen af tunge og trætte ben. Planten kan derudover forbedre hudens generelle udseende og mindske cellulite (appelsinhud).

Vitamin C hjælper til normal dannelse af kollagen, der også har betydning for normalt fungerende blodkar.

FAG OG FREMTID

At være frisat giver nye idéer

”Det meste af det, vi gør nu, kunne vi sagtens have gjort før. Vi havde bare aldrig fået idéen,” siger to dagplejere i Rebild Kommune, der er frisat på dagtilbudsområdet.

AF MALIN SCHMIDT | FOTO: CLAUS BJØRN LARSEN

De behøver ikke længere lave sprogvurderinger. Eller tilbyde alle børn et sundt frokostmåltid. Og de er heller ikke forpligtet til at arbejde med Den Styrkede Pædagogiske Læreplan.

Rebild Kommune har nemlig sammen med Helsingør Kommune i snart halvandet år været sat fri på dagtilbudsområdet. Et forsøg, som statsministeren kaldte ”en vild idé”, da hun satte syv kommuner fri på tre velfærdsområder – ældre, skole og dagtilbud – og som hun i sin seneste nytårstale sagde, var frontløberne for de resterende 91 kommuner. Børne- og undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil (S) sagde i den forbindelse, at hun ”ikke kunne vente med at se, hvad de finder på for at gøre hverdagen bedre for børnene.”

Tænker mere over hvorfor

Og den er blevet bedre: For forældrene, for børnene og for medarbejderne selv. Det mener i hvert fald de to ’frisatte’ dagplejere Pernille Nymark og Christina Holst Kristensen fra Rebild Kommune.

Ikke at der var noget til hinder for at afprøve nye idéer, også før velfærdsaftalen og frisættelsen trådte i kraft i december 2020. De tænkte bare ikke i de baner.

”Det var det, der skulle til, for at vi kom i gang,” siger Christina Holst Kristensen om, at hun og Pernille Nymark nu mødes tirsdag og torsdag med deres otte dagplejebørn og holder heldagslegestue hos hinanden eller ude i naturen. Det giver både dagplejerne, børnene og forældrene et nyt fællesskab.

”Vi vil lave det allerbedste pædagogiske indhold til børnene, og nu tænker vi klart mere over, hvad vi gør og hvorfor,” siger Pernille Nymark og fortæller, at børnene hoppede hen over hinanden i morges, da vi skulle af sted, fordi de glædede sig så meget til at være sammen.

”Den ordning havde vi også kunnet lave før, men idéen er helt klart udsprunget af, at vi med velfærdsaftalen føler os mere frie til at udfordre os selv og ikke bare gøre, som vi plejer.”

Meget ambitiøst og anderledes

Frisættelsen er mere mental end konkret, siger professor i offentlig forvaltning Ulf Hjelmar ved VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, der står for evalueringen af projektet med de frisatte kommuner.

”Dagtilbudsområdet er ikke stramt styret som for eksempel ældreområdet, så jeg ser det mere som en kulturforandring. Kommunerne siger selv, at det for dem ikke handler om frihed fra lovgivning og regler. Det er frihed til at prøve noget nyt, og det rummer en stor sandhed,” siger Ulf Hjelmar, der ikke tøver med at kalde det igangværende forsøg for ”meget ambitiøst, meget omfattende og meget anderledes” end tidligere frikommuneforsøg.

”Alle led er involverede. Beslutningerne og idéerne er ikke begrænset til et enkelt led i styringskæden. Politikerne og forvaltningen træder et skridt tilbage og giver ledere og medarbejdere plads til at komme tættere på det, som børn og forældre gerne vil, mens man tidligere styrede efter, at politikerne beslutter, og forvaltningen så skubber de beslutninger nedad i systemet til medarbejderne.”

Får mere kvalitet

Det har da også gjort en kæmpe forskel i Rebild, mener dagtilbudsleder Joan Aarenstrup Straarup.

”Hele formålet er at skabe mere kvalitet for børnene, og det er jeg ikke i tvivl om, at vi får. Jeg tror på, at når medarbejderne føler, de kan tage nog-

”Vi har fået tusind idéer til ting, vi ikke gjorde før,” siger dagplejer Pernille Nymark (forrest) om alle de aktiviteter, som hun og kollegaen Christina Holst Kristensen har sat ind i deres kalender: safari i haven, at være i telt hele dagen, dyr under lup. ”Selvfølgelig kunne vi også have været i telt en hel dag før frisættelsen, men vi havde ikke fået idéen, for det ’plejer’, man jo ikke,” siger hun.

FRISATTE KOMMUNER

Rebild og Helsingør er sat fri fra reglerne i dagtilbudsloven, så længe velfærdsaftalen løber. Det betyder for eksempel, at kommuner og dagtilbud ikke er forpligtede på proces- og formkrav, som ligger i Den Styrkede Pædagogiske Læreplan og heller ikke sprogvurderinger og sprogstimulering.

Der vil dog være ’hegnspæle’, som kommuner og dagtilbud skal følge: For eksempel at formålsbestemmelsen for dagtilbud fastholdes, og at pasningsgarantien står ved magt.

Læs mere
uvm.dk

le beslutninger selv og afprøve noget nyt, så skaber det en arbejdsglæde, der smitter af på børnene,” siger hun.

Joan Aarenstrup Straarup vurderer, at forsøget især har betydet, at dagplejerne, som efter hendes erfaring kan føle sig bundet af traditioner og ’vi plejer’, føler sig mere frie.

Og diskussionen om frihed fra hvad og til hvad er helt central, mener også Andreas Rasch-Christensen, der er forsknings- og udviklingschef ved professionshøjskolen VIA University College. Han var med i udviklingen af Den Styrkede Pædagogiske Læreplan, der ifølge ham var en frisættelse fra tidligere læreplaner.

”Det er godt, at vi får den diskussion nu, for vi har hele tiden haft den intention med læreplanen: At sætte det pædagogiske personale fri til faktisk at dyrke pædagogikken. Kommunerne skal derfor være varsomme med bare at frisætte fra læreplanen,” siger han.

Andreas Rasch-Christensen påpeger, at det er vigtigt at have en dialog mellem de politiske beslutningstagere, forvaltningen og de ansatte i dagtilbud.

”Endemålet er pædagogikken – dannelse, forældresamarbejde og børnefællesskaber. Det er det centrale i forsøget: At vi får en diskussion af, hvad pædagogisk frihed betyder.” ★ MASCH@FOA.DK

FORSKER I LIGESTILLING:

KVINDER SKAL TÆNKE I COOL CASH

Deltidsansættelser koster dyrt for mange kvinder. Mindre tidstyranni og kontrol kan ifølge professor være den lokkemad, der får kvinderne til at vælge fuldtid.

Deltid kan være dejligt. Det kan være en nødvendighed eller et vilkår. Men deltid kan også være dyrt. Rasende dyrt.

I hvert fald kan de mange deltidsansatte i den offentlige sektor forbedre både deres løn og pension voldsomt, hvis de vælger at veksle til fuldtid. Og jo tidligere de skifter gear, jo flere penge er der at hente.

Det dokumenterer nye beregninger, som Forhandlingsfællesskabet og Kommunernes Landsforening (KL) har lavet som led i en indsats for at få flere på fuldtid, som blev aftalt i forbindelse med OK21.

I dag arbejder 40 procent af de ansatte i den offentlige sektor på deltid, i langt overvejende grad kvinder. Alene inden for ældresektoren, som i høj grad er domineret af kvinder, gælder det otte ud af ti ansatte.

Og ifølge Anette Borchorst, der er professor ved Aalborg Universitet og forsker i arbejdsmarked og ligestilling, er det især kvinderne, der skal være opmærksomme.

"Det er jo oftest dem, der tager den lange barsel og arbejder på nedsat tid for at tage sig af hjemmet og børnene, og det får stor økonomisk betydning,"

Se, hvor meget du kan øge din livsindkomst ved at gå på fuldtid:
fuldtid.dk

GEVINST VED FULDTID

Regneeksemplerne gælder for social- og sundhedsassistenter og angiver, hvor meget mere i løn og pension, der er at hente ved at gå på fuldtid frem til en pensionsalder på 68 år.

FOKUS ER SKREVET AF ULLA ABILDTRUP | FOTO: JØRGEN TRUE OG HEIDI LUNDSGAARD

siger hun blandt andet med henvisning til, at mange kvinder ikke optjener fuld pension under barsel:

”Når man er ung og har små børn og enormt travlt, tænker man ikke på, hvad der sker om 40-50 år. Men det ville være en god idé, for folkepensionen dækker ikke ret meget længere, så man er nødt til selv at spare op,” siger Anette Borchorst.

Hun opfordrer kvinder til at blive lidt mere som mænd, der ofte går op i cool cash. Men samtidig forstår hun godt dem, der siger, at fuldtid er for belastende.

”Jeg tror, det er nødvendigt at se på arbejdsvilkårene og ikke kun på pengene, hvis flere skal gå op i tid,” siger hun og tilføjer, at belastningen vil blive mere jævnt fordelt, hvis mange på en arbejdsplads vælger at gå op i tid:

”Måske flere vil så opleve, at fuldtid alligevel ikke er så slemt.”

Nemmere end frygtet

I KL’s og fagforeningernes aktuelle indsats forsøger man netop at udfordre den traditionelle modstand mod at gå op i tid ved at opfordre til at finde på lokale modeller, som gør det interessant at arbejde mere.

Fagbladet FOA har talt med flere medlemmer, som i forbindelse med et lokalt projekt i en prøveperiode er gået op i tid. De var overraskede over, at det ikke var så hårdt, som de frygtede.

I Vejen Kommune fik en gruppe medarbejdere således en halv time hver dag, som de selv kunne bestemme over i arbejdet med borgerne, hvis de gik på fuldtid i en prøveperiode. Forsøget var en stor succes, og det forstår Anette Borchorst godt:

”Der er brug for en kulturændring, hvor vi kommer væk fra tidstyranniet og kontrolregimet,” siger Anette Borchorst og opfordrer arbejdsgiverne til at være opmærksomme på, at for kvinder betyder arbejdsvilkår ofte meget.

”Økonomiske argumenter alene appellerer ikke til kvinderne. Men hvis alle parter vil rykke sig lidt, kan det nytte,” pointerer professoren.

Opgør med fastgroet kultur

Michael Ziegler, formand for KL’s Løn- og Personaleudvalg, er enig i, at ”fleksible rammer er vigtige for, at medarbejderne trives og kan yde omsorg med høj faglighed”, som han udtrykker det i en mail til Fagbladet FOA.

”Deltidsarbejde er en fastgroet kultur hos både arbejdsgivere og arbejdstagere. Der kan være mange grunde til, at det er svært at løsrive sig fra den kultur, og det skal vi gøre op med. Det kræver en omlægning af arbejdsgange, og det er en langsigtet opgave på hver enkelt arbejdsplads,” noterer Michael Ziegler. ★ REDAKTIONEN@FOA.DK

70%

af kommunerne oplever, at social- og sundhedsansatte kun i mindre grad har lyst til at gå på fuldtid.

KILDE: MOMENTUM

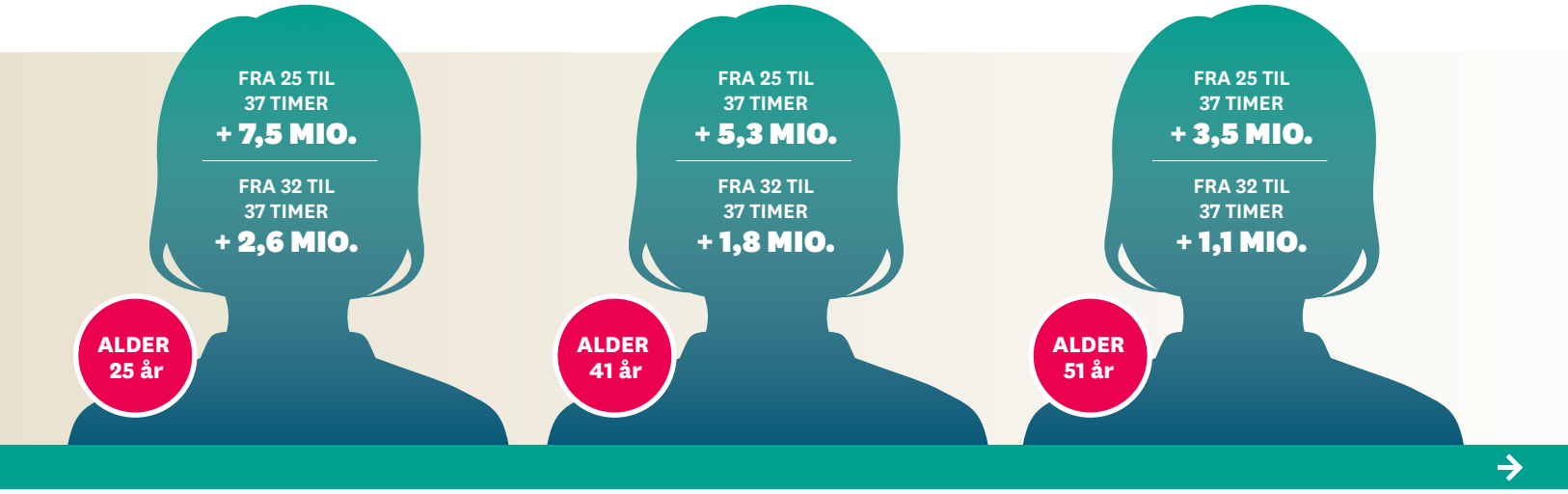

”Jeg er træt – men ikke nær så træt som før”

Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir gik fra 32 timer til fuldtid og er overrasket over, hvor mange fordele der er.

> **DENGANG JEG VAR PÅ 32 TIMER, VAR JEG TRÆT HELE TIDEN.**
>
> **FJÓLA ÁGÚSTA ÁSGEIRSDÓTTIR**
> SOCIAL- OG SUNDHEDSASSISTENT

Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir er social- og sundhedsassistent og har i en årrække arbejdet på plejecenter Kastanjehaven på Frederiksberg i København.

”For mange år siden var jeg social- og sundhedshjælper på fuldtid, og det var utrolig hårdt, fordi de fleste af mine kolleger var på deltid. Der var hele tiden afløsere eller nye kolleger at forholde sig til og sætte ind i rutiner, så jeg gik ned på 32 timer, da jeg blev uddannet assistent,” fortæller Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir.

Frederiksberg Kommune deltager i initiativet ’En fremtid med fuldtid’, som KL og Forhandlingsfællesskabet står bag, og i den forbindelse blev Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir og to kolleger foreslået at gå på fuldtid fra 1. september 2021.

”Dengang jeg var på 32 timer, var jeg træt hele tiden, så jeg forestillede mig, at det ville blive rigtig slemt. Men vi tre, som sagde o.k. til at prøve det i seks måneder, blev alle overraskede over, at det slet ikke var så hårdt.”

Hun og kollegerne har sagt ja til at blive på 37 timer om ugen.

”Nu er vi alle sammen på fuldtid på nær en enkelt. Det gør en kæmpe forskel, at vi kender beboerne og rutinerne. Der er også hele tiden nogen at spørge, hvis man kommer i tvivl om noget.

1. september 2021 gik Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir fra 32 til 37 timer om ugen. De fem ekstra timer, der ikke er fordelt efter et fast mønster, har ikke taget pusten fra hende. Tværtimod er hun mindre træt nu.

Da jeg var på nedsat tid, ringede jeg tit ind på en fridag og spurgte, om de havde gjort de ting, jeg ikke nåede dagen før. Når jeg går hjem nu, ved jeg, at jeg har gjort mit arbejde til fulde. Og selvom jeg er træt fredag eftermiddag, føler jeg mig faktisk ikke så træt, som jeg gjorde tidligere," siger Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir.

Kendte ansigter giver tryghed

Ændringerne på Kastanjehaven er blevet godt modtaget af beboerne.

"De er mere trygge ved at se de samme ansigter, og de pårørende er glade for, at det er det samme personale, der er hos deres kære," fortæller Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir.

Hendes mand har også bemærket en positiv forandring:

"Han synes, at jeg er mere hjemme nu, for tidligere tog jeg tit ekstravagter, og det gør jeg næsten aldrig mere."

Som en sidste positiv ændring nævner hun lønnen:

"Jeg kan tydeligt mærke på min lønseddel, at jeg er gået op på fuldtid. Jeg har 5.000 kroner mere udbetalt om måneden og er faktisk begyndt at tænke på at lægge mere til side til min pension," siger 54-årige Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir.

Pausen er vigtig

Kastanjehaven er en travl arbejdsplads med klokker, der ringer hele tiden. Da flere medarbejdere gik op i tid, blev der derfor gjort en ekstra indsats for at forbedre pausekulturen.

"Vi arbejder otte timer hver dag og har en hel fridag hver tredje uge. På en arbejdsdag har vi ret til 29 minutters betalt pause, men vi plejede ikke at holde pause. Det var en kultur, vi skulle lære," siger Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir.

I september 2021 blev det aftalt, at medarbejderne på skift skulle gå til pause to og to.

"Pausen gav rigtig meget – bare det at komme lidt væk og tænke på noget andet uden hele tiden at blive forstyrret – alle var simpelthen så glade for at holde deres pause," siger hun.

Men da corona vendte tilbage i efteråret og vinteren, vendte også den gamle pausekultur tilbage, og medarbejderne fik ikke holdt de 29 minutters pause.

"Nu arbejder jeg og vores arbejdsmiljørepræsentant på at få genetableret pausen, for den betyder rigtig meget for arbejdsglæden," siger Fjóla Ágústa Ásgeirsdóttir. ★

PRIORITERER TID MED MINE BØRN

Majbrit K. Hansen, 32 år
Social- og sundhedshjælper
Kærdalen Ældrecenter
i Vejen Kommune

Jeg arbejder 30 timer om ugen, og det kan lige netop hænge sammen økonomisk. Jeg har været på 32 timer, men jeg syntes ikke, at forskellen var særlig stor økonomisk. Det gav mig ikke ret meget mere at gå op i tid, så jeg prioriterer at have tid med mine børn. Jeg er alene med tre – en, der går i børnehave, en er i forskole og en i 5. klasse – så jeg kan have svært ved at få tiden til at slå til. 30 timer passer mig godt. ★

MERE TID TIL BORGERNE

Camilla Lund-Hansen, 41 år
Social- og sundhedsassistent
Skt. Hansgruppen udekørende
hjemmepleje i Odense Kommune

Jeg gik fra 35 timer til fuldtid 1. januar i år. Vi keder os ikke på arbejdet, men jeg føler, vi er mindre stressede, efter at vi er fem, der er gået op i tid. Fagligheden er styrket, fordi vi har bedre tid til at fordybe os i den enkelte borger. Det spreder sig som ringe i vandet blandt kollegerne, når jeg fortæller, at det ikke er så hårdt, og at jeg får omkring 1.500 kroner mere i løn om måneden. Hvis vi sammen kan løfte de nye opgaver ved at gå lidt op i tid, er det da klart en fordel for fællesskabet i en gruppe. ★

OVERVEJER AT SIGE JA TIL FULDTID

Lene Rue, 50 år
Social- og sundhedshjælper
Kærdalen Ældrecenter
i Vejen Kommune

Jeg arbejder 35 timer om ugen, men var fire uger på fuldtid. Hver dag havde jeg en halv time til noget, der gjorde mig glad sammen med borgerne. Vi var flere, som brugte den halve time på at hjælpe en borger med depression. Man kunne kun komme rundt på smalle stier i hans hjem, alene i soveværelset fandt vi 73 mælkekartoner. På grund af hjælpen blomstrede han op og begyndte at hjælpe til. Andre dage brugte jeg tiden på at gå tur med beboere. Det taler de stadig om – den dag, de mærkede vinden i ansigtet.

Jeg har en syg mand, så jeg skal tænke mig om, inden jeg eventuelt siger ja til at gå op på fuldtid permanent. Men det fungerede godt i prøveperioden. ★

KAN SLIPPE ARBEJDET, NÅR JEG HAR FRI

Betina Stephansen, 39 år
Social- og sundhedshjælper
Plejehjemmet Øst
i Odense Kommune

Jeg er gået trinvis op og endte på 37 timer i november 2021. Vi er syv, der er gået op i tid den seneste tid, og jeg føler, jeg har fået mere tid til beboerne. Det betyder meget, for jeg arbejder jo på plejehjemmet, fordi jeg kan lide at være sammen med de gamle. I mange år havde jeg to fridage om ugen og tænkte tit på ting, jeg skulle huske, når jeg kom tilbage på job. I dag er der ingen hængepartier, når jeg går hjem, og jeg tænker ikke så meget på arbejde, når jeg har fri. Ved min seneste justering gik jeg fra 35 til 37 timer og får nu cirka 2.500 kroner mere udbetalt om måneden. Jeg har ikke tjekket min pension, men planlægger at begynde at indbetale mere. ★

KOMMUNER DELER ERFARINGER OM FULDTID

26 kommuner er i gang med at afprøve metoder for at få flere medarbejdere op i tid eller ansættelse på fuldtid. Erfaringerne deles blandt andet på hjemmesiden fuldtid.dk

I Frederikshavn Kommune har botilbud 'røde blokke' (ledige vagter) i vagtplanen, det vil sige ubesatte timer, og det stresser alle. De arbejder nu sammen med vagtplanlæggerne for, at de allerede ansatte – ved at gå op i tid – kan fjerne de røde blokke.

Aalborg Kommune slår nu alle stillinger på ældreområdet op som fuldtid, hvor jobopslagene tidligere ofte lød på deltid. Tiltaget har givet kommunen henved fem procent flere fuldtidsansatte på plejehjemmene.

I Gentofte Kommune afprøver en gruppe medarbejdere i tre børnehuse 4-dages arbejdsuge på 37 timer og mulighed for at arbejde hjemme ved forberedelse af aktiviteter for at se, om det giver flere lyst til at gå op i tid.

Vejen Kommune slår nu altid dagvagter op som fuldtid, men med mulighed for nedsat tid. Tidligere slog kommunen dem op som deltidsstillinger med mulighed for fuldtid.

I Odense Kommune eksperimenteres der på plejecentre med at få medarbejdere op i tid – for eksempel ved at indføre 'skæve vagter' på tværs af de traditionelle vagtlag, så man arbejder samtidigt med andre kolleger, hvilket har givet bedre overlevering og sparring.

LØN SOM UFORTJENT

Lønforskellene mellem cheferne og de lavestlønnede i kommunerne bliver større og større. På 10 år er chefernes samlede løn steget med 24 %, mens eksempelvis pædagogmedhjælperne kun får 14,9 % mere. Det er "en enormt dårlig udvikling" ifølge økonomiprofessor Niels Westergaard Nielsen.

ILLUSTRATION: GITTE SKOVHHHH

Læs mere
fagbladetfoa.dk/tema-lokalloen

RÅDNEKASSE GIVER SNAKKE OM DØDEN

I dagtilbuddet Lynghøjen kan børnene følge med i, hvordan mus og småfugle bliver nedbrudt. Det har ændret snakken om liv, død og natur, siger pædagogmedhjælper Marta Jarmolowicz.

AF MALIN SCHMIDT | FOTO: TOR BIRK TRADS

Hvordan fik I idéen til kassen?
Vi gør i forvejen meget ud af natur på legepladsen med insekthotel og sommerfuglebuske, så vi tog snakken om en rådnekasse, selvom det var lidt kontroversielt for både forældre og personale med lugt og råd. Vi besluttede os for at prøve, byggede buret af træ og hønsenet sammen med børnene og fandt ud af det, der skulle være styr på – afstand til bålpladsen, hygiejne og regler som 'kun med en voksen'.

Hvad får I ud af det?
Vi får nogle gode snakke med børnene om livets gang. At nogle dyr lever få timer, andre flere år, og at alt levende er en del af det samme system. Det er meget nemmere at forstå, når vi kan se det ske – når ormene tager fat, og det hvide skelet kommer frem. Børnene ser, hvordan naturen kan bruge et dødt dyr. Det er helt anderledes end at se det på iPad.

Hvad siger børnene til det?
De er vildt optagede og begejstrede og spørger til: 'Hvornår kommer der skelet?' En pige råbte, at haren faktisk ikke er død, den bevæger sig, men det var på grund af alle småkrybene i den. En dreng havde en 'gave til hele børnehaven'. Det var en død muldvarp fra haven. Døden er meget mystisk for børn, men rådnekassen har gjort det visuelt for dem.

Hvorfor skal man tale om død?
Børnene er mest interesserede i det naturvidenskabelige, men det giver også rum til at forstå døden på et større plan. Jeg havde en dreng, der kiggede på den døde mus i buret og sagde, at det var ligesom hans farfar. Han var også død. Og så talte vi om, at vi mennesker også er en del af naturen, at det er en cirkel, og at alt levende skal dø en dag. ★ MASCH@FOA.DK

DET VIRKER

DEL DINE FIF

Har du et arbejdsredskab eller pædagogisk metode, som virker på din arbejdsplads, så skriv til men@foa.dk.

Hvis vi bruger det i bladet, får du et gavekort på 250 kroner til Coop.

SMÅ DYR ER BEDST

Lynghøjen, som er en integreret institution i Fredericia Kommune, har gjort den erfaring, at det fungerer bedst med mus og småfugle i deres rådnekasse. De døde dyr, som de for eksempel finder på ture i skoven, skal helst ikke være større end en due – så bliver lugten for voldsom.

Naturvejledning Danmark kører et 'Krible Krable'-projekt for børn i alderen 3 til 9 år med masser af inspiration til årets tema 'liv og død'.

Læs mere
kriblekrable.dk

VI KOMMER OGSÅ GENNEM DENNE KRISE

STRIIBEN | Prisernes himmelflugt og økonomisk krise fylder i medierne, og det er en rigtig møgsituation, vi står i, med tab af købekraft. Men vi skal huske, at vi har klaret kriser før, også kriser der kradsede dybt. Mange af jer husker sikkert fattigfirserne.

Heldigvis kan dansk økonomi klare, at vi har underskud på bundlinjen – der er trods alt fortsat udsigt til vækst. Nu handler det om at prioritere og bruge krisen til at tænke nyt. I FOA presser vi på, for at der fortsat investeres i en solid offentlig velfærd. Vi medvirker også til at finde nye måder at få hverdagen på arbejdspladserne til at hænge sammen.

Meget er oppe at vende i øjeblikket med lønstrukturkomité, pensionskommission, velfærdsaftale med frisættelse af kommunerne på ældre-, børne- og skoleområdet og sundhedsreform. Budgetforhandlingerne med kommuner og regioner er også i gang i skrivende stund, og det ser ikke positivt ud. Økonomien kommer godt nok til at følge med den demografiske udvikling, men det er svært at få øje på, om der kommer midler til de områder, der har været nedprioriteret i alt for mange år. Valgtrommerne er så småt i gang, og det bliver afgørende for FOAs medlemmer, at velfærden vinder valget. Jeg håber, at I holder øje med og tager del i FOAs kampagne: 'Mere lighed løfter os alle'.

Midt i alle udfordringerne skal vi også huske alt det, der fungerer godt. I arbejder i fag, der hver eneste dag har afgørende betydning for vores velfærdssamfund. Jeg har for nylig overværet Skills, og det gav håb og fornyet energi at se så mange engagerede unge på vej i uddannelsesforløb. De er så dygtige og topmotiverede til at tænke nyt. Også Velfærdstalent 100, som FOA og PenSam afholder hvert år, gav frisk energi. De mange fortællinger om, hvad der fik dem til at vælge deres fag, vidner om, at vi repræsenterer medlemmer, som giver sig fuldt og helt med høj faglighed, stolthed og arbejdsglæde. ★

MONA STRIIB
FORMAND

HVAD MENER DU?

> NU HANDLER DET OM AT PRIORITERE OG BRUGE KRISEN TIL AT TÆNKE NYT. I FOA PRESSER VI PÅ, FOR AT DER FORTSAT INVESTERES I EN SOLID OFFENTLIG VELFÆRD.

@STRIIBMONA

I hvert nummer af Fagbladet FOA plukker vi en kommentar fra en debat på Facebook. Denne gang har vi ringet til Anja Nødlund Wils for at høre, hvad der fik hende til at kommentere på et opslag, der handler om den nye sundhedsreform.

Anja Nødlund Wils' kommentar til opslaget:

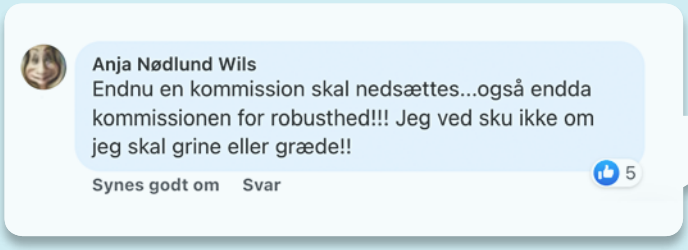

ANJA NØDLUND WILS:

DET ER TIL GRIN MED ENDNU EN KOMMISSION

Jeg har arbejdet som social- og sundhedsassistent i 25 år, og i den periode er der blevet nedsat den ene kommission efter den anden. Der er mange ord, men meget lidt handling. Kommissioner virker for mig til at være syltekrukker. Og så en kommission for robusthed. Det klinger forkert i mine ører. Det er et dårligt ordvalg, og jeg synes, det sender et helt forkert signal. I jobopslag søges der omsorgspersonale, som er robuste. Er det fordi, at faget er så hårdt og krævende, at vi snart ikke har plads til dem, som ikke er robuste? Det, synes jeg, er bekymrende. Hvis der skal ske noget, og hvis man skal kunne fastholde og tiltrække arbejdskraft til et fag, som i den grad mangler medarbejdere, så bliver vi nødt til at kigge på lønnen. En god løn kan ikke opveje et dårligt arbejdsmiljø, men det er dæleme vigtigt. ★

SAKD@FOA.DK

ANDRE SKREV OM SAMME OPSLAG

20. MAJ
Jette Juel Nielsen
Hvor meget i kroner og øre skal den kommission så koste? Var det ikke bedre at bruge de penge direkte i sundhedsvæsnet?

20. MAJ
Marian Due Jensen
Hvis man øgede normeringerne, er jeg sikker på, at flere ville blive i faget og flere komme til. Som det er nu, knokler SSH'er og SSA'er rundt, og alligevel går de hjem med en klump i maven, fordi de ikke føler, de har tiden til at give den gode og vedkommende pleje, som de rigtig gerne vil. Alt bliver forjaget og overfladisk, og det magter man ikke i længden.

Deltag i debatten
facebook.com/foadanmark
Vi forbeholder os ret til at forkorte indlæggene.

AF SIMONE AMALIE KJØLBYE-DAM

TÆT PÅ

FORSTÅ DIN LØN

Som offentligt ansat består din løn af forskellige lønnedele. Fagbladet FOA giver et overblik over, hvor pengene kommer fra.

CENTRAL LØN · 96,3 %

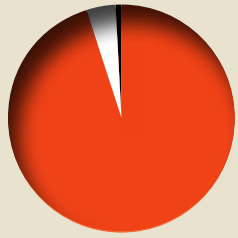

Central løn består af:
- Grundløn: 95,2 %
- Kvalifikationsløn: 4,1 %
- Funktionsløn + diverse: 0,7 %

DECENTRAL LØN · 3,7 %

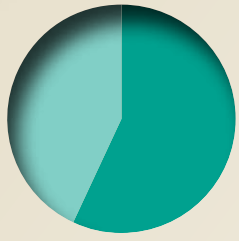

Decentral løn består af:
- Kvalifikationsløn: 56,5 %
- Funktionsløn + diverse: 43,5 %

Tallene er et gennemsnit af lønfordelingen for september 2021 for pædagogmedhjælpere, omsorgsmedhjælpere og pædagogiske assistenter.

CENTRAL LØN

Udover grundlønnen, som er langt den største del af din løn, kan du få kvalifikationsløn og funktionsløn, som er aftalt via overenskomsten i form af ekstra løntrin og/eller løntillæg. For eksempel får langt de fleste medarbejdere på en FOA-overenskomst mere i kvalifikationsløn i takt med stigende anciennitet. På din lønseddel vil det typisk stå som et centralt aftalt tillæg.

SÅDAN ER DIN LØN SKRUET SAMMEN

Langt den største del af din løn kommer fra de centralt aftalte overenskomster, som gælder i hele landet på dit arbejdsområde. Det kaldes centralløn. En mindre del af din samlede løn bliver aftalt lokalt og kaldes lokalløn.

AF RASMUS HANDBERG, RAHBN@FOA.DK

DECENTRAL LØN = LOKALLØN

Decentral løn bliver aftalt lokalt og kan opnås enten via forhåndsaftaler, ved nyansættelse, ved nye arbejdsopgaver/arbejdsfunktioner eller ved de årlige lønforhandlinger. På din lønseddel vil der stå 'Decentralt aftalt tillæg', hvis der er tale om lokalløn, der stammer fra en forhåndsaftale. Og hvis det er lokalløn, der er aftalt for den enkelte, vil der stå 'Individuel aftale'. Som offentligt ansat har du ret til at få forhandlet lokalløn en gang om året. Lønkravet skal rejses via din tillidsrepræsentant eller FOA-afdeling.

BAG OM ORDET

Forhåndsaftale: I en række kommuner og regioner er der forhåndsaftaler, som er forhandlet mellem FOA og den lokale arbejdsgiver. Aftalerne giver automatisk lokale løntillæg for særlige funktioner og/eller kompetencer ud fra objektive kriterier. Spørg din tillidsrepræsentant eller FOA-afdeling, hvis du er i tvivl, om hvorvidt der er indgået en forhåndsaftale på dit område. Hvis der er en forhåndsaftale, kan du i den læse, hvad der skal til for automatisk at være berettiget til lokalløn.

Funktionsløn: Der er tale om funktionsløn, hvis det ekstra løntillæg opnås på baggrund af nye opgaver eller et nyt ansvarsområde. Det kan for eksempel være for en rolle som forflytningsvejleder eller demenskoordinator.

Kvalifikationsløn: Der er tale om kvalifikationsløn, hvis det ekstra løntillæg opnås på baggrund af for eksempel gennemført kursus eller videreuddannelse.

Lokallønsprocent: Den del af din løn, som kommer fra lokalløn, kaldes lokallønsprocenten. Der er store kommunale og regionale forskelle på, hvor stor lokallønsprocenten er for FOAs faggrupper.

De enkelte faggrupper har selv finansieret midlerne til lokalløn ved at give afkald på midler fra de centralt aftalte overenskomster. Nogle faggrupper skød i sin tid flere penge ind til lokalløn end andre – særligt mandsdominerede faglærte grupper som tekniske servicemedarbejdere lagde meget, mens for eksempel social- og sundhedsmedarbejdere samlet lagde lidt under syv procent ind.

Læs mere om løn
foa.dk/loen

Find dine løntrin her
foa.dk/loenmagasin

UDDANNELSE GIVER DE RETTE KOMPETENCER

FAGLIGT TALT | En ny evaluering af den pædagogiske assistentuddannelse viser, at 9 ud af 10 kolleger oplever, at de pædagogiske assistenter har de faglige kompetencer, der er relevante for arbejdet i den institution, hvor de er ansat. 9 ud af 10 ledere vurderer, at de pædagogiske assistenter især er kompetente til selvstændigt at etablere og indgå i omsorgsfulde relationer med institutionens målgruppe.

Børne- og Undervisningsministeriet står bag evalueringen på baggrund af et politisk ønske om at vide, om uddannelsen uddanner til den pædagogiske praksis, der venter de pædagogiske assistenter efter endt uddannelse. Med andre ord ville man vide, om der var brug for at justere i uddannelsen.

Det er derfor opløftende at få slået fast, at de kolleger, som hver dag ser pædagogiske assistenter i samspil med børn, unge og andre borgere, vurderer, at de har de relevante faglige kompetencer.

Næsten alle færdiguddannede pædagogiske assistenter (98 procent) oplever selv i høj grad, at uddannelsen gav dem kompetencer, viden og færdigheder, som de bruger i deres daglige arbejde, og lige så mange føler sig godt klædt på til at varetage deres arbejdsopgaver.

Pædagogisk Sektor i FOA håber, at flere pædagogiske arbejdspladser på baggrund af evalueringen vil lave elevaftaler og ansætte flere pædagogiske assistenter – i tryg vished om, at de relevante faglige kompetencer er til stede. ★

KIM HENRIKSEN
SEKTORFORMAND

> PÆDAGOGISK SEKTOR I FOA HÅBER, AT FLERE PÆDAGOGISKE ARBEJDSPLADSER PÅ BAGGRUND AF EVALUERINGEN VIL LAVE ELEVAFTALER OG ANSÆTTE FLERE PÆDAGOGISKE ASSISTENTER.

@FOAHENRIKSEN

KORT OG GODT

SORGORLOV MED FULD LØN

Hvis et barn er dødfødt eller dør, inden det fylder 18 år, har begge forældre nu ret til 26 ugers sorgorlov med fuld løn og ikke blot dagpenge som hidtil. De nye regler trådte i kraft 1. april som en del af den seneste overenskomstaftale for offentligt ansatte.

KILDE: FORHANDLINGSFÆLLESSKABET.DK

GRATIS HJÆLP TIL FAMILIER

Som fagperson støder du måske på familier med et barn/ung med en livstruende eller livsbegrænsende sygdom, som har brug for støtte. Og faktisk er der hjælp at henvise til, nemlig FamilieFOKUS, der er et gratis landsdækkende tilbud med blandt andre psykologer, sygeplejersker og specialpædagogiske konsulenter. FamilieFOKUS tilbyder tre typer af indsatser til familierne: forløb i hjemmet, et firedages lindrende ophold udenfor hjemmet samt kurser, hvor der er mulighed for at skabe netværk med andre familier inden for målgruppen.

Læs mere
familiefokus.dk

31%

Af FOA-medlemmerne, der arbejder i dagtilbud, oplever, at de i høj eller meget høj grad bliver spurgt til råds af forældrene om børns søvn.

KILDE: FOA-UNDERSØGELSEN 'MIDDAGSLUR I DAGTILBUD', MARTS 2022

FOTO: ANNA CATHRINE LETH CHRISTIANSEN

Kamilla hyldet som velfærdstalent

Kamilla Bredahl Olsen, 34 år og pædagogisk assistent, var blandt de 100 velfærdstalenter, der blev fejret 16. maj på Christiansborg, da FOA og PenSam for femte gang kårede talenter inden for velfærdsområdet. Kamilla Bredahl Olsen er nomineret for sin evne til at skabe en god hverdag for børn med autisme. Derudover er hun en god kollega, der altid har overskud til at give en rosende bemærkning med på vejen. Kamilla arbejder på specialcentret i Holbæk, hvor hun også er tillidsrepræsentant. Hyldesten kunne ifølge hende selv ikke være faldet på et bedre tidspunkt. "Det har været et hårdt år – både på grund af corona og med mange kolleger, der har sagt op. Jeg er pavestolt over, at jeg ikke er knækket, og at jeg fortsat kan være en klippe for børnene," siger hun.

FOREBYG SMITTE I HJEMMET

Under corona har rengøring fyldt meget for dagplejere, i forhold til hvordan man holder en høj standard og samtidig passer på sig selv. FOA og KL har derfor i fællesskab lavet en pjece om hygiejne i dagplejen. Med erfaringer og tips fra dagplejere og dagplejeledere i tre kommuner er der inspiration og gode råd til, hvordan du som dagplejer bedst gør rent i hjemmet, eller hvordan du som dagplejeleder, eller som ansat i forvaltningen sikrer en bedre rengøring og dermed forebygger sygdom blandt både børn og ansatte.

Find pjecen
foa.dk/forbund/publikationer

FÅ GODE RÅD OM DIGITAL DANNELSE FOR DE YNGSTE

Medierådet for Børn og Unge har for nylig offentliggjort 'De første digitale skridt', som er en vifte af inspirationsmateriale om digital dannelse for småbørn – blandt andet forslag til aktiviteter i dagtilbud med digitale medier for de 2-6-årige.

Find materialet
medierådet.dk

> **Vi skal arbejde ud fra, at medarbejderne er uddannet. Det må altid være udgangspunktet, uanset hvad man beskæftiger sig med i vores offentlige velfærd – at man er uddannet til det, man laver.**

PERNILLE ROSENKRANTZ-THEIL (S)
BØRNE- OG UNDERVISNINGSMINISTER
ved FOA-konference om pædagogiske assistenter

VORES MØDE MED KRIGEN

24. februar bliver Ukraine invaderet af Rusland. Flere millioner ukrainere – især kvinder og børn – må flygte fra deres hjemland, og tæt på 30.000 er kommet til Danmark. Landet over er FOA-medlemmer med til at modtage dem – lige fra køkkenmedarbejderne på modtagecentret Sandholm til pedeller og pædagogiske medarbejdere på skoler og i dagtilbud. Fagbladet FOA har mødt nogle af dem og fortæller her om deres møde med krigen.

VI VED, HVORDAN DET ER

Sanela, Anjela, Jan og Amin er køkkenmedarbejdere på Center Sandholm. Her forkæler de beboerne – flygtninge, der har søgt om asyl i Danmark – med daglige måltider. Men de møder dem også med kram og klap på skuldrene. De ved nemlig, hvad det betyder, for tre af dem er selv flygtet fra krig og ufred i Bosnien, Tjetjenien og Irak. I april fik de selskab af Tanja. Hun er flygtet fra Ukraine og bød sig til som frivillig i køkkenet.

AF IDA ØSTERLUND, IDBO@FOA.DK | FOTO: ANNA CATHRINE LETH CHRISTIANSEN

Sanela Qablan
Er flygtet fra Bosnien i 1999
Køkkenmedarbejder på Sandholm i 21 år

Anjela Idrissova
Er flygtet fra Tjetjenien i 2001
Køkkenmedarbejder på Sandholm i 16 år

Jan Pedersen
Kommer fra Danmark
Køkkenmedarbejder på Sandholm i 32 år

Amin Akram
Er flygtet fra Irak i 1999
Køkkenmedarbejder på Sandholm i 18 år

Tanja
Er flygtet fra Ukraine i april 2022
Frivillig i køkkenet på Sandholm

Center Sandholm. En smørgul bygning under blå himmel. Med lidt god vilje kunne det ligne det ukrainske flag. Som en slags velkommen til de mange tusinde ukrainere, der i løbet af foråret er flygtet fra krigen.

Med det af deres liv, de har kunnet bære i rygsække og rullekufferter, er de landet i det bakkede, nordsjællandske landskab på Center Sandholm, et modtagecenter for flygtninge.

Nogle bliver et par dage, andre flere måneder, inden de bliver sluset ud i en dansk kommune. Men fælles for beboerne er, at de ikke ved, hvad fremtiden bringer, hvor de skal bo og hvor længe.

Hvad de kan vide sig sikre på, er, at deres næste måltid er varmt, smagfuldt og tilberedt af mennesker, der har erfaringer med det selvsamme, som de har været igennem.

Tegnsprog er internationalt

I Sandholms samlingspunkt, køkkenet, bag store industrigryder og skærebrætter, møder vi køkkenmedarbejderne Amin fra Irak, Anjela fra Tjetjenien, Sanela fra Bosnien, Jan fra Danmark og en frivillig af centrets beboere, Tanja fra Ukraine. Herfra bliver dagens tre måltider – og to ekstra under ramadanen – kreeret og kræset om.

”Vi har et helt særligt og rigtig godt sammenhold i vores gruppe. Vi har arbejdet sammen i mange år, og vi kender også hinanden privat. Vi er altid sammen,” siger 48-årige Sanela.

FOA-MEDLEMMER:
VORES MØDE MED KRIGEN

FOTO: TOBIAS STIDSEN

SVITLANA: MIT LIV ÆNDREDE SIG

Svitlana Bugela, social- og sundhedsassistent på Blaabjerg Pleje- og Aktivitetscenter, var ikke i tvivl om, at der skete noget frygteligt, da Rusland invaderede Ukraine 24. februar.

”Mit liv ændrede sig,” siger den 39-årige ukrainer, der bor i Nørre Nebel og kom til Danmark i 2012 – et år efter at hendes mand havde bosat sig i det vestjyske.

De første uger af krigen var voldsomme for familien. De tænkte konstant på deres slægtninge, hvoraf mange boede i Kharkiv – en af de byer, der i særlig grad var mål for de russiske missiler.

Det var vigtigt for Svitlana Bugela, at hendes leder lod hende holde ekstra pauser, så hun kunne følge krigens udvikling på sin telefon. Og alle kolleger bød sig til og stod klar til at tale med hende, når hun havde brug for det.

Arbejdspladsens håndsrækning gav Svitlana god samvittighed, når hun måtte afbryde arbejdet og tjekke op på familie og venner.

Svitlana oplevede også, at mange af hendes venner og bekendte stod klar med hjælp. Flere kørte til Polen for at hjælpe ukrainske flygtninge til Danmark, og lokalsamfundet stod også klar med åbne arme, da Svitlanas svigerinde, niece og nevø flygtede til Nørre Nebel. Den opbakning påvirkede den dansk-ukrainske social- og sundhedsassistent:

"Det fylder mit hjerte med glæde, at der er hjælp at finde, selvom vi er langt fra Ukraine." ★

CHRE@FOA.DK

DET FYLDER MIT HJERTE MED GLÆDE, AT DER ER HJÆLP AT FINDE, SELVOM VI ER LANGT FRA UKRAINE.

SVITLANA
SOCIAL- OG SUNDHEDSASSISTENT

6,6 mio.

ukrainere har forladt deres hjemland, siden Rusland indledte sin invasion 24. februar – cirka 30.000 er flygtet til Danmark, og i maj har 27.453 søgt opholdstilladelse i Danmark efter særloven.

KILDE: FN OG UDLÆNDINGESTYRELSEN

Pasta bolognese a la Sandholm

TIL 600 PERSONER

120 kg hakket oksekød
40 kg flåede tomater
6 kg tomatpuré
10 kg løg
10 kg bladselleri
10 kg gulerødder
70 kg pasta
Parmesan og persille-drys til toppen

FOA-MEDLEMMER:

VORES MØDE MED KRIGEN

→

FOTO: TOBIAS STIDSEN

NIELS-EJNAR: VIL GERNE HJÆLPE, NÅR JEG KAN

Der var ikke langt fra tanke til handling i Syddjurs Kommune, da ejendomsserviceteknikerne Niels-Ejnar Abrahamsen og Karina Bjerregaard Asaa i starten af marts hørte om de mange ukrainere på flugt fra krig.

”Jeg vil gerne hjælpe, når jeg kan. Det kunne jeg jo her. Når vi hver dag hørte i fjernsynet, hvor mange millioner der efterhånden var på flugt, så kunne vi godt gætte, at der kom nogle til Danmark,” siger Niels-Ejnar.

MAD TIL 600 MENNESKER HVER DAG

Særloven, som blev aftalt i marts, betyder blandt andet, at ukrainske flygtninge, der har fået opholdstilladelse, skal anvises til en kommune allerede inden for fire dage. Det giver en større udskiftning blandt beboerne på Sandholm end normalt – og derfor ændres antallet af sultne munde dag for dag.

At lave mad til et ukendt antal mennesker er personalet vant til. Og hvis der pludselig viser sig at være 100 personer mere, tryller de bare lidt, fortæller Amin Othmann Akram. Mantraet er, at der hellere skal laves for meget end for lidt.

Op til 600 mennesker skal køkkenpersonalet mætte om dagen. De laver morgenmad, frokost, aftensmad og madpakker til skolebørn. Under ramadanen var der også tidlig morgenmad og sen aftensmad.

Hun har arbejdet i køkkenet i 21 år og boede selv kort tid på centret, da hun kom til Danmark fra Bosnien i 1999. At kunne hjælpe de flygtninge, der kommer her, ser hun som sin allervigtigste opgave. For hun husker selv, hvordan det var at stå på den anden side af skranken.

”Det er ikke sjovt. Ens hoved er helt fyldt op, og man er i krise. Så for os handler arbejdet ikke kun om at lave mad. Vi sørger for, at ligegyldigt hvor travlt vi har, har vi altid tid til at hjælpe en flygtning, der spørger. For det meste vil de bare vide praktiske ting og høre, hvor de kan få shampoo, bleer eller bind. Men vi skal sørge for, at de ikke føler sig til besvær, eller at der er forskel på dem og os. Der er kun ét vi,” siger hun.

Krigen vækker minder

Selvom langt størstedelen af beboerne lige nu er fra Ukraine, og Sanela ikke taler hverken ukrainsk eller russisk, snakker hun med de beboere, der kommer forbi, for bosnisk og ukrainsk har samme sprogstamme.

”Og så bruger vi tegnsprog for resten.”

Det problem har den 53-årige tjetjener Anjela Idrissova ikke. Hun flygtede fra krigen mod Rusland i 2001, og fordi hun taler russisk, er det ofte hende, der for tiden står bag disken i køkkenet og serverer mad for beboerne.

”Det er en stor fordel, at jeg kan tale med ukrainerne. De er stressede og tit meget forvirrede, men vi kan give gode råd og information om det danske system, så vi måske kan mindske deres stress,” siger Anjela.

Når kollegerne ikke forstår ukrainsk eller russisk, hjælper hun gerne – som for eksempel da en ældre, ukrainsk kvinde på den anden side af plexiglasset henvender sig til en vikar i køkkenet, da hun får serveret dagens ret.

”Hun siger tusind tak for alt,” lyder det fra Anjela, som står bag frituregryden med pommes frittes i hjørnet af køkkenet.

Men selvom hun og ukrainerne taler samme sprog, er det ikke alt, der behøver at blive sagt.

”Vi kender de følelser, de har, og de behøver ikke forklare os, hvad de føler. Jeg har prøvet at bo i krig. Jeg har oplevet alt det, som ukrainerne har. Jeg mærker, hvad de mærker.”

En hilsen på Nørrebro

Der har ikke før boet så mange ukrainere på Sandholm som nu. Sidste år

Så sammen med lokale frivillige og via koordination på Facebook satte Karina og Niels-Ejnar tomme huse og lejligheder i Syddjurs Kommune i stand, fik fikset afløb, vandhaner og samlet tøj, legetøj og andre fornødenheder.

”Når man efterlyste potter, så gik der to timer, og så stod der 14 potter ude i døren,” siger Niels-Ejnar, som nogle dage arbejdede 14 timer.

”Da jeg så, at de ting, vi havde samlet sammen, begyndte at blive brugt, så tænkte jeg: ’Yes, det gør en forskel’.” ★

REDAKTIONEN@FOA.DK

NÅR MAN EFTERLYSTE POTTER, SÅ GIK DER TO TIMER, OG SÅ STOD DER 14 POTTER UDE I DØREN.

NIELS-EJNAR ABRAHAMSEN
EJENDOMSSERVICETEKNIKER

1,2 mio.

kroner valgte FOA som følge af krigen at donere til Dansk Flygtningehjælps humanitære indsats både herhjemme og i Ukraine.

KILDE: FOA.DK

FOA-MEDLEMMER:

VORES MØDE MED KRIGEN

→

FOTO: PER RASMUSSEN

JONAS: BØRNENE GIK FRA GRÅD TIL LEG

Fra kun at ville sidde på Jonas' skød til nu at drille, grine, række tunge og kaste med legoklodser. Så enorm har udviklingen været hos de fem ukrainske børn, som institutionen Frøen i Haslev har haft de seneste måneder, fortæller pædagogmedhjælper Jonas Vahlers.

I starten var de utrøstelige og ville kun putte sig ind til Jonas, som hurtigt var blevet yndlingsvoksen. I dag fungerer de stort set på lige fod med de andre børn.

"Egentlig mærker vi ikke meget forskel på dem og de danske børn. De skulle have lidt ekstra tryghed til at starte med, men det er der også andre nye børn, der skal. Men vi kan mærke, at de måske ikke har så mange midler derhjemme, for når vi serverer mad, er de meget sultne," siger han.

Hverken Jonas eller kollegerne taler ukrainsk eller russisk, men det går fint med kommunikationen med børnene, siger han, for personalet har lært at sige det allermest basale. Ja, nej og 'kaka', som betyder, at der er noget i bleen.

og frem til Ruslands invasion af Ukraine var det primært afghanere, der kom hertil. I 2015 var her mange syrere.

I de år, hvor beboerne primært er kommet fra Mellemøsten, har det været irakiske Amin Akram på 47 år, der har kunnet kommunikere bedst med dem. Han kom til Danmark i 1999 som politisk flygtning. I de første dage af hans ansøgningsproces, da han søgte opholdstilladelse i Danmark, boede han ligesom flere af sine kolleger her på Sandholm – og han passer stadig på sig selv.

På grund af sin baggrund som politisk flygtning ønsker Amin således ikke at blive fotograferet, men han fortæller, at han er et kendt ansigt blandt de mange personer, der efterhånden har været forbi Sandholm på deres vej mod at få opholdstilladelse.

”Nogle gange, når jeg går rundt på Nørrebro, møder jeg folk, som har boet på Sandholm, og så kommer de hen og hilser og siger tak for mad. Jeg kan ikke altid kende dem, for der kommer jo så mange igennem, men jeg bliver så glad, når det sker,” siger han.

Fra ris til kartofler

Menuen ændrer sig selvfølgelig i takt med, at der kommer nye nationaliteter til Sandholm, fortæller en af køkkenets få etnisk danske medarbejdere, Jan Pedersen.

Beboerne er med til at præge menuen, siger han, og da her primært var afghanere og syrere, spiste de mange ris – op til 400 kg ris om ugen. I dag er der oftere kartofler på menuen. Til glæde for ukrainerne.

Men de største hits blandt beboerne – uanset deres etniske oprindelse – er ifølge Jan overraskende ens. Samosaer, pizza, lasagne og den slags, der har været en tur i friturегryden.

”Men det er en balancegang. Nogle kan lide det krydret, andre kan ikke.”

Jan er køkkenets veteran med 32 år på Sandholm – undervejs med afstikkere til andre asylcentre. Det omskiftelige, multikulturelle miljø og muligheden for at kunne hjælpe mennesker i nød er dét, der driver ham.

I løbet af årene har han været med til at bygge køkkener i mange andre flygtningecentre. Han har set, hvad krig kan gøre ved folk.

”Da jeg startede, gik jeg hjem om aftenen og flæbede over de skæbner, jeg så. Der var selvmord og børn, der fik tæsk og gik rundt uden tøj på. Det gik mig virkelig på. Nu er jeg blevet mere

”

VI MÅ STOLE PÅ, AT DE TROR PÅ, AT VI GØR DET BEDSTE FOR DERES BØRN.

JONAS VAHLERS
PÆDAGOGMEDHJÆLPER

”Vi har været vant til mange forskellige kulturer, så det med at børnene ikke taler samme sprog, er meget normalt. De leger bare. Alle forstår, hvis der bliver sagt fra,” siger han.

Med sine 14 år i Frøen har Jonas før været med til at tage imod flygtningebørn, og det er altid spændende og udfordrende at lære en ny kultur at kende, synes han. I Ukraine går børnene eksempelvis ikke i børnehave, når det regner. Så det har de skullet fortælle forældrene, at man gør i Danmark, via Google Translate. Det er også usædvanligt for mange flygtninge, at børnene sover middagslur udenfor i alt slags vejr.

”Vi må stole på, at de tror på, at vi gør det bedste for deres børn. Men det virker heldigvis sådan. Det gør mig megastolt og glad.” ★

IDBO@FOA.DK

12

uledsagede børn under 18 år boede på Sandholm i maj. Alle var flygtet uden deres forældre.

KILDE: DANSK RØDE KORS

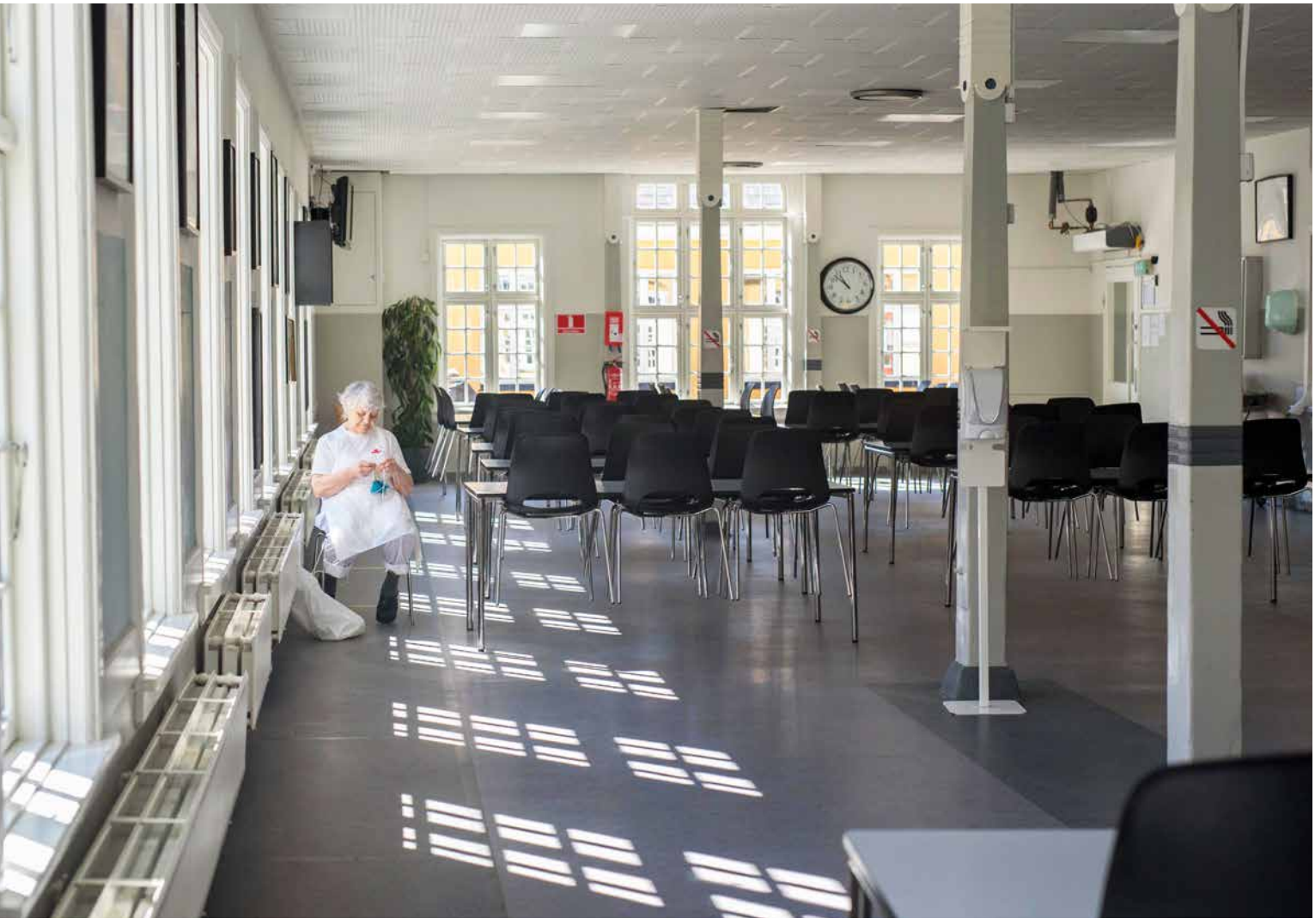

FOA-MEDLEMMER:

VORES MØDE MED KRIGEN

→

GUIDE SÅDAN STØTTER DU UKRAINSKE BØRN I DAGTILBUD

AF MALIN SCHMIDT, MASCH@FOA.DK

1. Skab tryghed
Små børnegrupper og få stabile voksne er afgørende for at skabe tryghed og tillid, mens for mege skiftende personale for et traumatiseret barn vil skabe endnu mere utryghed.

"Tag barnet i hånden og skab plads til fleksibel deltagelse, så barnet stille og roligt kan komme med i en leg. Et barn kan langt hen ad vejen aflæse gode intentioner via kropssprog og mimik. Derudover kan en langsom indkøring og korte dage være vigtig."

KILDE: SUSANNE BREGNBÆK, PH.D., LEKTOR OG FORSKER I FLYGTNINGEBØRN

hærdet. Ikke fordi jeg ikke har empati mere, men for at passe på mig selv. I dag parkerer jeg arbejdet, når jeg tager hjem. Ellers tror jeg ikke, man holder til det," siger han.

Heldigvis er forholdene forbedret markant i den tid, han har været her. Fra at være et sted, hvor beboerne skulle passe sig selv, er det i dag et hus fyldt med initiativer, psykologer, socialrådgivere, pædagogisk personale og frivillige.

Og nogle af de skæbner, Jan har mødt, er endt med at blive hans gode kolleger. Bosniske Sanela husker selv, hvordan Jan var en del af køkkenholdet, da hun kom til Danmark og blev frivillig i køkkenet på asylcenter Kongelunden på Amager, hvor hun boede. Og senere, da Sanela havde fået job i Sandholm, husker hun, hvordan Anjela kom som flygtning og blev frivillig i køkkenet.

Hjemmestrikkede sokker

På Sandholm har beboerne nemlig mulighed for at hjælpe til på forskellige måder, hvis de ønsker det – også i køkkenet.

Lige nu hjælper Tanja til. Hun kom til Danmark i starten af april med sin svigerdatter og barnebarn og taler hverken dansk eller engelsk. Men både Anjela og Sanela forstår, hvad hun siger.

Tanja har arbejdet som ingeniør i kulindustrien og boede i den nu sønderbombede millionby Kharkiv i det østlige Ukraine. Alle vinduer i familiens bolig er sprængt i stykker efter raketangreb, men hendes søn lever stadig. Håbet er, at han snart kommer til Danmark – medmindre det bliver muligt for den lille famlie at vende tilbage til Ukraine.

Her i køkkent på Sandholm får hun et frirum fra tankemylderet. Og det er netop formålet med at involvere flygtningene som frivillige. Det praktiske arbejde giver dem noget andet at tænke på.

Ligesom de andre sidder Tanja sjældent ned. Men når hun endelig tager sig et velfortjent hvil på en stol, finder hun strikkepindene frem. Lige da hun kom, havde hun ikke noget garn med, så hun var nødt til at trevle en gammel sweater op for at have noget at strikke med. Men Sanela efterlyste noget garn til Tanja i Sandholms tøjshop, og nu har Tanja strikket sokker til alle kollegerne i køkkenet.

"Varm og respektfuld indstilling fra personalet giver lyst til at arbejde," fortæller Tanja med hjælp fra Google Translate.

Den varme og respekt går Sanela og kollegerne meget op i at vise. Også når tankerne bliver for tunge, og det koster et par tårer.

"Det kan jeg sagtens håndtere, for jeg husker selv, hvordan det var.

Det skete også for mig," siger Sanela og giver Tanja et opmuntrende klap på skulderen. ★

Læs Fagbladet FOAs artikler om ukrainske flygtninge på fagbladetfoa.dk/tema-ukraine

2. Vær nysgerrig

Vær fleksibel, åben og klar til at lytte. Det gælder både mellem voksen og barn og mellem medarbejder og forældre. De er en vigtig kilde til information, om hvad barnet har oplevet, og hvordan hverdagen ser ud.

"I en daginstitution oplevede jeg, at en pige lige pludselig tegnede, hvordan det var at være i et beskyttelsesrum. Så spurgte børnene, og hun begyndte at fortælle. Det havde hun ikke gjort før."

3. Glem ikke de andre børn

Vær sensitiv over for hele børnegruppen, især hvis der er andre flygtningebørn. Spørg til deres erfaringer, og hvordan det var, da de kom hertil, så der bliver skabt et fællesskab mellem børnene.

"Der vil være en form for sorg og savn, som barnet gennemlever, og som ikke går væk, men bliver ved med at være der i større og mindre grad. Det kan gøre, at barnet bliver enten indesluttet eller udadreagerende. Men forståelsen for barnet skal blive ved med at være der. Det er det allervigtigste."

I SMÅ BØRNEGRUPPER ER DER OFTE BEDRE MULIGHED FOR AT KOMME NED I TEMPO, SÅ ALLE KOMMER MED.

SUSANNE BREGNBÆK
FORSKER I FLYGTNINGEBØRN

FAGLIG PRAKSIS

En etårig kan da godt skære gulerødder

Hos dagplejer Charlotte Ingemann Jensen er børnene – både store og små – med i alle processer i måltidet.

AF SOFIE JANERKA | FOTO: NIELS ÅGE SKOVBO

Først fægter hun lidt med den kogte gulerod. Ind i munden kommer den også, og så tager hun fat på arbejdet. Olivia på 2,3 år lægger guleroden på skærebrættet og deler den i mindre stykker med en særlig børnevenlig kniv. Grøntsagerne skal bruges til de muffins, som børnene skal spise sammen med dagplejer Charlotte Ingemann Jensen til frokost.

Hun har de seneste 10 år været Grøn Spire og har skruet mere og mere op for at have børnene med i køkkenet og i processen fra 'jord til bord'. I dag ser hun sin dag som en helhed, hvor aktiviteter, læring og praktiske gøremål smelter sammen, og hvor hun er sammen med børnene om alt, hvad der foregår.

Derfor er børnene – også de mindste – med til at lave den mad, de spiser i løbet af dagen, da stort set alle læreplanstemaerne kan kobles til mad og måltidet. Det betyder blandt andet, at de børn, som spiser morgenmad hos Charlotte, skærer og river alle de grøntsager, som de skal bruge i løbet af dagen. Og skal de have varm mad, forbereder de den, inden de tager på tur eller går udenfor.

"Vi kan både undersøge, smage, føle, tale … vi kan det hele omkring måltidet. Børnene vil så gerne deltage, og de kan sagtens på hver deres niveau. Ja, det sker at én river sig lidt på rivejernet, men det er yderst sjældent."

Charlotte tilpasser opgaverne efter børnenes alder og udvikling. Gulerødder er for hårde for de fleste at skære igennem, så dem forkoger hun lidt, så børnene kan få succes med selv at skære og rive dem. De mindste leger med en børnekniv og en kogt gulerod, imens de større kan skære agurker og peberfrugten ud. Det vigtigste er, at alle er med i opgaverne og oplever fællesskabet.

Grøn madglæde

De erfaringer, som Charlotte har gjort i forhold til madmod og madglæde, får hendes dagplejekolleger i Skanderborg Kommune nu glæde af, da kommunen har besluttet at gå i en mere økologisk og bæredygtig retning.

"Det handler om at ændre sine vaner lidt ad gangen – for eksempel at skifte rugbrødsmadderne ud med grøntsagssuppe én gang om ugen til at starte med. Jeg tror, jeg er nået så langt i forhold til både at inddrage børnene i opgaverne og tage livtag med mine egne indgroede vaner, fordi jeg har ændret lidt ad gangen," siger hun.

Til frokost spiser de typisk rugbrød to gange om ugen og henholdsvis en varm ret, suppe og grød én gang.

"Jeg skulle vænne mig til at spise grød. Men det er både nærende og relativt billigt, selvom den er 100 procent økologisk. Jeg spiser selvfølgelig det samme som børnene, så jeg smager på maden, kommenterer på den og oplever den sammen med dem."

Ikke dyrere med økologi

I efteråret 2021 gik Charlotte Ingemann Jensen over til, at al maden er økologisk.

"Fordi vi ofte spiser suppe og grød og pålæg, jeg selv har lavet af for eksempel æg, pesto og bælgfrugter, har

I køkkenet hos dagplejer Charlotte Ingemann Jensen har alle børnene opgaver med at forberede dagens frokost: grøntsagsmuffins. Hun sørger for at nå rundt til alle og give en hjælpende hånd. Olivia (nederst) bruger en 'Kittikutter'-kniv, der saver i stedet for at skære.

det ikke været dyrere, end da vi spiste rugbrødsmadder de fleste dage. Men nu mærker jeg selvfølgelig også de stigende priser, så mit madbudget er steget de seneste måneder. I dag er det min mand og jeg, som ofte spiser rester fra den mad, jeg har lavet med børnene, hvor det tidligere var omvendt."

Børnene er altid velkomne i køkkenet, og Charlottes hus er indrettet sådan, at terrassen og udeområdet er lige op ad køkkenet, så børnene kan dufte maden, selvom de leger udenfor. Hun har også købt et lille kogeblus, så de eksempelvis kan koge de nye kartofler lige ved siden af, hvor de tager dem op af jorden – så børnene med egne øjne kan se og opleve processen fra jord til bord. Men vil et barn hellere lege inde på legeværelset, imens de andre er i køkkenet, er det helt o.k.

"Der er ingen tvang. Men i den alder suger de til sig og vil så gerne være vigtige og hjælpe til." ★

GUIDE

FÅ BØRNENE MED I MADLAVNINGEN

1. **Brug hele dagen**
   Lad måltiderne være en heldagsaktivitet, så grønt til hele dagen eksempelvis skæres og snittes i forbindelse med morgenmaden. Noget kan også forberedes dagen før.
2. **Få alle med**
   Sørg for, at alle børn er aktiverede. Skal der bruges æg i retten, så lad alle prøve at slå ét ud.
3. **Brug sanserne**
   Smag, mærk, duft og snak om råvarerne, imens I arbejder med dem. På den måde bliver aktiviteten fælles og dækker flere læreplanstemaer.
4. **Lad dem øve sig**
   Start eventuelt med at lade børnene smøre deres madder selv. Også de mindste kan få et stykke brød og en smørekniv at øve sig med.
5. **Acceptér rod**
   Det giver lidt kaos, når børn udforsker arbejdet i køkkenet. Til gengæld kan de godt lide at være med til at rydde op bagefter.

KILDE: DAGPLEJER CHARLOTTE INGEMANN JENSEN

BRUG FOA

Fik 250.000 kr. for usaglig opsigelse

Efter 21 år som buschauffør og trafikmester blev Lennart Rudolph fyret. Ledelsens forklaring om, han havde haft og fremover ville få for meget fravær, blev underkendt i landsretten.

AF SIMON MARVIG RAVN | FOTO: TOBIAS STIDSEN

Lennart Rudolph havde set frem til at fejre sit 25-årsjubilæum ved Aarhus Sporveje. Men en dag i juni 2017 – umiddelbart efter at selskabet skiftede navn til Aarbus, og fire år før hans store dag – blev han indkaldt til en samtale med henblik på fyring. Og der var ikke noget at gøre. Beslutningen var taget.

"Jeg skulle egentlig være fortsat på pinden efter mødet, men jeg rystede så meget, at min kollega, der sad over for mig, sagde, at jeg burde tage hjem," siger Lennart Rudolph.

Han blev fyret, fordi Aarbus mente, at hans sygefravær var for højt, og at det påvirkede driften. Reelt betød det, at Lennart Rudolph blev fyret for et forventet fremtidigt sygefravær, mens han var rask.

Aarbus' beregning tog afsæt i, at han tilbage i 2013 havde haft en del fravær, som var helt reelt, men alligevel havde udløst en påtale. Siden var hans fravær kun faldet, så FOA mente, at opsigelsen byggede på et usagligt grundlag.

Den vurdering var Vestre Landsret enig i, da sagen endelig blev afgjort i maj 2021, og Aarbus blev pålagt at betale Lennart Rudolph en godtgørelse på 250.000 kroner.

Frarøvet sin stolthed

Han var ansat som tjenestemand i Aarhus Sporveje og havde – efter et par indledende år som buschauffør – arbejdet som trafikmester. Her var det hans opgave at få puslespillet af chauffører, busser og køreplaner til at gå op. Et puslespil, hvor brikkerne er forskellige fra dag til dag, og Lennart Rudolph var med egne ord god til det. Da han blev fyret, oplevede han det som om, han blev frarøvet sin stolthed:

"Stoltheden lå i den erfaring, jeg havde fra alle de år, jeg havde lagt ved sporvejene. At jeg havde færdigheder i mit job. Den stolthed tog de fra mig, og det har fulgt mig som en skygge i mit baghoved, indtil Vestre Landsret kom med sin afgørelse. Nu føler jeg mig fri," siger Lennart Rudolph.

Slået fast med syvtommersøm

Charlotte Prip er juridisk konsulent i FOA og har ført sagen for Lennart Rudolph.

"Jeg sagde til Aarbus, at de er omfattet af reglerne, der gælder for offentlige arbejdsgivere. De skal efterleve forvaltningslovens princip om, at beslutninger skal være saglige og hvile på et sagligt grundlag. Men Aarbus var totalt argumentresi-

KEND DIN RET

DET GÆLDER FOR TJENESTEMANDSANSATTE

Som tjenestemandsansat har man ikke ret til at strejke, fordi man typisk arbejder i dele af samfundet, som så vidt muligt skal virke og fungere under alle forhold. Der er for eksempel tjenestemænd inden for politi, beredskab og infrastruktur. Til gengæld kan man som arbejdsgiver ikke uden videre fyre en tjenestemand. Over de seneste år er tjenestemandsansatte dog blevet mere sårbare, fordi det offentlige udlåner dem til semioffentlige virksomheder som for eksempel Aarbus. Desuden ansættes der i dag langt færre tjenestemænd end tidligere.

KILDE: CHARLOTTE PRIP, JURIDISK KONSULENT, FOA

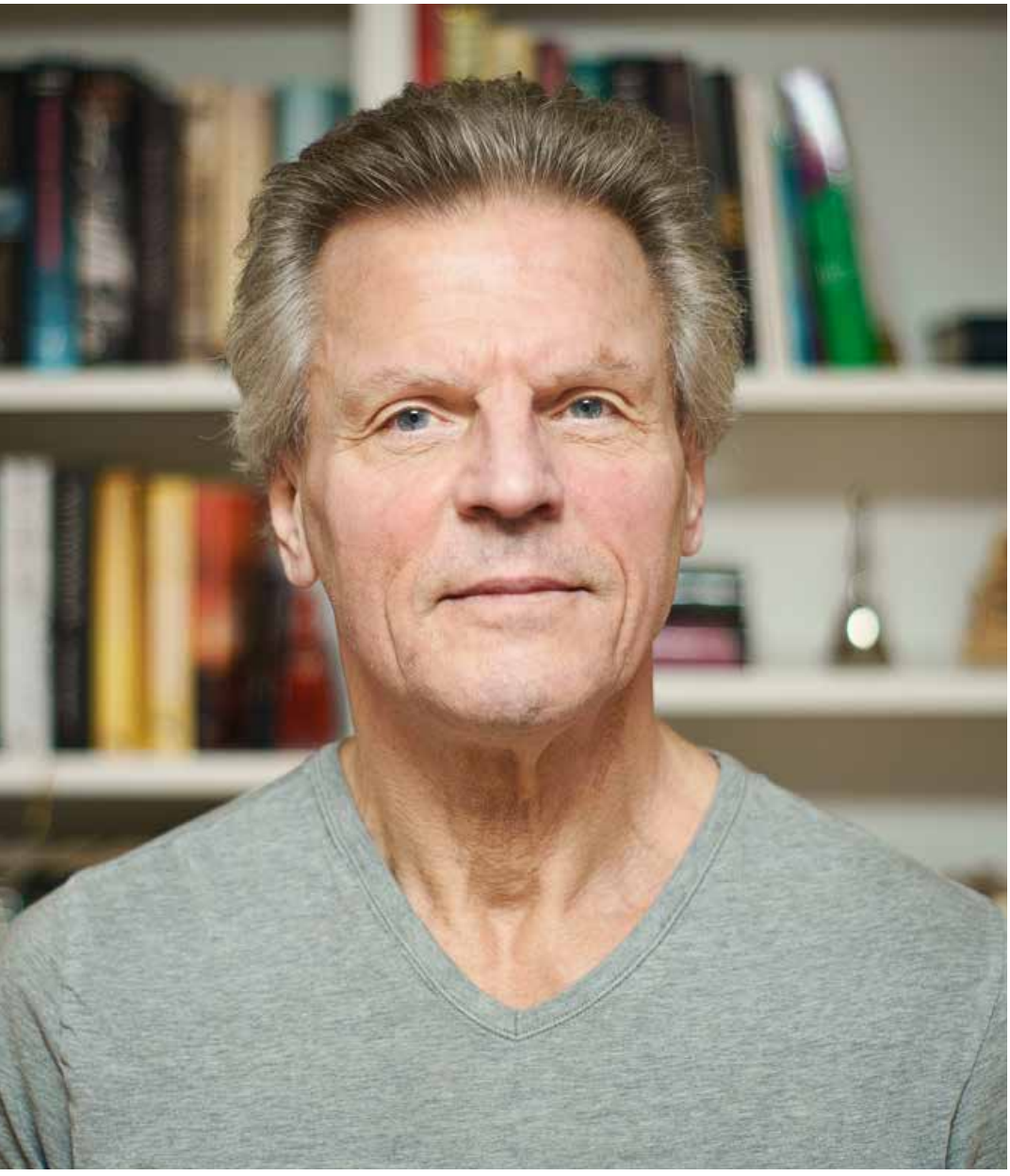

Lennart Rudolph husker stadig, hvordan han "pustede fuldstændig ud af lettelse," da han fik at vide, at Aarbus fik afslag på at føre sagen videre til Højesteret: "Jeg blev bare så glad. Jeg har hele tiden sagt, at retfærdigheden ville ske fyldest. Det skete til sidst, og det føles skønt."

stente i denne sag," siger Charlotte Prip.

Undervejs slog hun til lyd for, at selskabet eksempelvis kunne have omplaceret Lennart Rudolph, fordi han var tjenestemand med mere end 20 års anciennitet. Men altså forgæves. Nu er hun – ligesom den fyrede trafikmester – tilfreds med den endelige afgørelse.

Da Aarbus tabte sagen i Vestre Landsret, forsøgte de at få sagen prøvet i Højesteret, men uden held. Vestre Landsrets dom står ved magt.

"Sagen har slået fast med syvtommersøm, at offentligt ejede virksomheder som Aarbus også skal følge forvaltningsretlige principper og træffe saglige beslutninger i forhold til deres ansatte. Desuden har vi fået afgjort, at sager om usaglige afskedigelser af tjenestemænd kan efterprøves ved de almindelige domstole, selvom tjenestemanden er berettiget til en tjenestemandspension, når vedkommende fratræder," siger Charlotte Prip.

Direktør i Aarbus Finn Mikkelsen ønsker ikke at svare på kritikken fra FOA, da Aarbus ikke kommenterer på personalesager. ★ SMRA@FOA.DK

DE FIK OGSÅ HJÆLP AF FOA

Pædagogmedhjælper
STÆVNEDE KOMMUNEN – OG SÅ SLUTTEDE SAGEN

Frem og tilbage. Og så igen. I 10 år har en pædagogmedhjælper sammen med FOA kæmpet for at få udbetalt de sygedagpenge, som kommunen satte en stopper for i 2012, selvom hun var syg med PTSD. Sagen, som ad flere omgange har været i Ankestyrelsen, fik en ende, da FOA til sidst stævnede Syddjurs Kommune for ugyldigt at have stoppet hendes sygedagpenge. Sagen nåede aldrig at komme for retten, for kommunen omgjorde sin egen afgørelse og beklagede, da den modtog stævningen. I alt har pædagogmedhjælperen fået tilbagebetalt 366.115 kroner før skat for manglende sygedagpenge.

Cecilie og fem kolleger
TIMELØNNEDE HAVDE KRAV PÅ FASTANSÆTTELSE

Efter en faglig tvist mellem FOA og KL har seks timelønnede vikarer i den kommunale hjemmepleje i Faaborg-Midtfyn Kommune nu fået vished for, at de i 2020 og 2021 skulle have været ansat på månedsløn med fast løn og ret til eksempelvis overtidsbetaling. Ved et forlig fik de seks en samlet erstatning på 190.000 kroner. En af de pågældende, som nøjes med at blive omtalt som Cecilie, er glad for afgørelsen, og sektorformand Louise Brandstrup, FOA Sydfyn, håber, at sagen kommer til at danne grundlag for de mange tilsvarende sager landet over.

Har du brug for hjælp
Kontakt din FOA-afdeling via **foa.dk/afdelinger**

TEMA

MIDDAGSLUR

Børns søvn i dagtilbud er mange steder kilde til uenighed mellem det pædagogiske personale og forældre, viser en medlemsundersøgelse fra FOA.

SØVNEKSPERT:

BØRNS LUR BØR IKKE VÆRE TIL FORHANDLING

Ansatte i dagtilbud skal stå fast på, at børn har bedst af at sove, til de vågner, siger søvnekspert.

TEMASIDERNE ER SKREVET AF NANA TOFT | FOTO: JØRGEN TRUE

Børn, der skal vækkes efter en times middagslur. Børn, der skal puttes på bestemte måder. Børn, der helst skal holdes vågne.

Mere end hvert tredje FOA-medlem på det pædagogiske område oplever, at børns søvn i enten meget høj, høj eller nogen grad giver anledning til uenigheder med forældre. I daginstitutioner for de 0-2-årige gælder det for mere end fire ud af 10. Det viser en ny undersøgelse fra FOA.

At middagsluren er en kilde til konflikt, er et billede, som søvnekspert Mikael Rasmussen "i den grad" kan nikke genkendende til. Han har arbejdet med søvn i over 30 år som konsulent og underviser, og ifølge ham har middagsluren altid været kilde til diskussion. Men slet ikke i det omfang, det er i dag.

"Forældre i dag stiller mange individuelle krav, til hvordan og om personalet skal give deres barn en middagslur. Men søvn bør ikke være til forhandling. Børn skal have lov til at sove, til de vågner. Alt andet er en katastrofe," konstaterer Mikael Rasmussen.

Søvn avler søvn

Han forklarer, at medarbejderne ofte forsøger at argumentere for nødvendigheden af en god, lang middagslur. Men at flere forældre fortsat er overbe-

viste om, at de kan få deres børn til at sove hurtigere og ikke mindst tidligere, hvis de får personalet til enten at afkorte eller helt hoppe middagsluren over.

Mikael Rasmussen bliver derfor ofte inviteret til at holde oplæg ved forældrearrangementer i daginstitutioner.

”Her gør jeg meget ud af at henvise til studier, der peger på, at en afbrudt søvn, altså for lidt søvn, har den stik modsatte effekt. Nemlig at børn bliver urolige og irritable og dermed sværere at få i seng. Søvn avler søvn,” forklarer Mikael Rasmussen.

Få en søvnpolitik

I det hele taget er hans bedste råd til daginstitutionerne at formulere en søvnpolitik. Her skal der utvetydigt stå, at personalet ikke vækker børnene fra deres middagslur, men tværtimod giver dem den søvn, de har brug for.

”Ambitionen er at sende et signal om, at middagsluren ikke er til forhandling. Det plejer at virke. Men det er også væsentligt at formulere, at daginstitutionens værdisæt baserer sig på evidensbaseret forskning,” forklarer Mikael Rasmussen, der igen understreger, at børn ikke kan sove for meget.

”Søvn er afgørende for børns vækst og for deres kognitive og emotionelle tilstand. Berøver du børn deres søvn, berøver du deres udvikling,” pointerer Mikael Rasmussen. ★

MIDDAGSLUREN ER KILDE TIL KONFLIKT

- 45 % af personalet i daginstitutioner for de 0-2-årige oplever, at børns søvn i meget høj, høj eller nogen grad giver anledning til uenigheder med forældre. Kun 14 % oplever slet ikke uenigheder.
- 66 % af de ansatte i vuggestue, børnehave og i dagplejen føler sig enten i meget høj eller høj grad klædt på til at tackle udfordringerne om middagsluren med forældrene. Kun 5% føler sig i mindre grad klædt på.

KILDE: 'MIDDAGSLUR I DAGTILBUD', MARTS 2022, 1.009 MEDLEMMER HAR MEDVIRKET I UNDERSØGELSEN

DET SIGER EKSPERTER OM BØRN OG SØVN

Børn vokser, når de sover: I pjecen 'Fakta om spæd- og småbørns søvn' pointerer forskningssygeplejerske Marian Petersen, at børn producerer store mængder af vækshormoner, mens de befinder sig i de dybeste søvnstadier. Dårlig søvn forhindrer dem ikke kun i at vokse, men i at hele sår og genopbygge kroppens celler.

Middagslur styrker sproget: Børns Vilkår fremhæver et engelsk psykologisk studie fra 2014, der dokumenterer, at en god middagslur styrker sprogindlæringen hos 3-årige børn.

Klar til at lære: I bogen 'Børn & Søvn' af sundhedsplejerske Helen Lyng Hansen står, at når et barn sover i løbet af dagen, bliver krop og psyke sat midlertidig på pause. En lur skaber en naturlig afbrydelse fra dagens aktiviteter, så kroppen får ro og kan restituere: "Psykologisk set kan en lur på mirakuløs vis forvandle et pylret barn til et smilende barn. Barnet vågner fuld af overskud til at opleve og lære."

Sundhedsstyrelsen anbefaler lur: 1-3-årige skal have mindst 12-13 timers søvn pr. nat og sove til middag en til to gange. 3-5-årige har brug for 11-12 timer og måske en middagslur.

Læs mere
sst.dk – skriv 'børns søvn' i søgefeltet

30 %

af børnehavepersonalet imødekommer altid eller ofte forældres behov om at vække barnet fra en lur.

RITUAL GIVER FORÆLDRE RO

Else M. Nielsen · 62 år
Dagplejer
Vejen Kommune

Hvis forældre ønsker, at jeg vækker deres barn, plejer jeg at lave en aftale med forældrene. I syv dage skal de lave et fast aftenritual med deres barn, som de gentager igen og igen. På bestemte klokkeslæt og i samme rækkefølge. 99,9 procent af gangene havner børnene i seng til tiden – og så stopper diskussionerne om en kortere middagslur. Det virker også at sige til forældrene, at det er skadeligt for deres børns trivsel og udvikling, hvis de ikke får sovet. Så lytter de.

FORÆLDRENES BESLUTNING

Lisbeth Ivarsen · 59 år
Vuggestuepædagog
Nørrebro i København

Jeg vil helst ikke vække børn, der er under to et halvt år, men egentlig synes jeg, det er forældrenes beslutning. Når børn bliver ældre, kan jeg godt gå med til at vække et barn og se, hvordan det går. Indimellem falder barnet jo så i søvn på cyklen på vejen hjem, og mange forældre finder så ud af, at det er for tidligt at hoppe middagsluren over.

SØVN ER ET FØLSOMT EMNE

Pernille Grand · 49 år
Børnehavepædagog
Østerbro i København

Jeg har været pædagog i over 25 år, og min oplevelse er, at det mere og mere er forældrene, der bestemmer. Også når det handler om søvn. Jeg skal ofte underbygge min faglighed, om hvorfor jeg ikke vil vække et barn. Jeg kan vel bare vække på en blid og kærlig måde? Hvad er det farlige i det? Middagslur er et ekstremt følsomt emne, der kræver diplomati og en vis stålsathed.

”Søvn er livsnødvendigt for børnene”

Det nemmeste ville være at føje forældrene, siger pædagogmedhjælper Sâsa Markovich. Men i Platangårdens Vuggestue vækker de aldrig børn.

”Klask, klask, klask.”

Lyden af bare fødder på et linoleumsgulv runger i gangen. John på to et halvt år kommer gående med sin dyne i favnen. Han har lige spist frokost med sine kammerater, han har fået ny ble på, og sutten er i munden. Han svinger ind i det fælles soverum og hopper op i sin lille seng.

”Læg dig ned. Nu skal du sove. Jeg skal nok passe på dig,” siger pædagogmedhjælper Sâsa Markovich og putter dynen godt rundt om kroppen.

”John sover indimellem halvanden, nogle gange to timer. Det er lidt forskelligt. Uanset hvad, så lader vi ham sove, til han vågner. Vi vækker ikke børnene,” forklarer Sâsa Markovich.

Søvn er livsnødvendig

Platangårdens Vuggestue, der ligger i Frederiksberg Kommune, har en søvnpolitik, som alle medarbejdere følger. Den går grundlæggende ud på, at de hverken afbryder eller hopper middagsluren over. Og det sker ikke sjældent, at de har brug for at holde fast i, at søvn er livsnødvendigt for børnene.

”Vi har indimellem samtaler med forældre, også til de helt små vuggestuebørn, der enten ønsker, at vi vækker deres børn efter en time eller helt hopper middagsluren over. Deres forklaring er typisk, at de ikke kan få dem i seng om aftenen,” fortæller Sâsa Markovich.

Han understreger, at han aldrig slår forældrene oveni hovedet med søvnpolitikken, som han udtrykker det. Det er også sjældent, at de har decideredе møder med forældrene, hvilket han mener bare ville optrappe en konflikt.

Henviser til forskning

Medarbejderne sørger i stedet for løbende at fortælle om deres syn på middagslur: Ved rundvisninger, ved forældremøder og til individuelle forældresamtaler. En rød tråd i samtalerne er, at Sâsa og hans kolleger altid henviser til forskning.

”Vi understreger, at vores søvnpolitik baserer sig på evidens. At forskningen viser, at søvn er altafgørende for trivsel, udvikling, immunforsvar, overskud, humør,” fortæller Sâsa Markovich.

Han oplever, at det gør indtryk på forældrene, når erfarne pædagoger og pædagogmedhjælpere fortæller om irritable og uoplagte børn, der har fået for lidt søvn. Derudover finder forældrene ofte videnskabelige argumenter ret overbevisende.

”Det virker. For så står vores holdninger ikke alene,” siger Sâsa Markovich.

Vi går efter dialogen

Han fremhæver igen og igen dialogen med forældrene som helt central, når personalet skal diskutere ikke kun søvn, men også andre emner som kost eller sukkerpolitik. Af samme årsag melder de det ikke ud som en regel, men som et sæt retningslinjer.

”Det er ikke det samme, som at vi bøjer af for forældres krav. Men vi går altid i dialog, hvor vi typisk spørger lidt ind til

John er klar til at blive puttet af Sâsa Markovich, der er pædagogmedhjælper og tillidsrepræsentant i Platangårdens Vuggestue. Her gør medarbejderne meget ud af at have en dialog med forældrene om børnenes søvn.

aftenritualer og måske kommer med gode råd," forklarer Sâsa Markovich, der fortæller om en mor, der for nyligt insisterede på, at hendes etårige pige kun måtte sove en time til middag.

"Sammen talte vi os frem til, at i stedet for to små lure, hvor en af dem lå sent på eftermiddagen, samlede vi søvnen i et langt stræk midt på dagen. Det hjalp," fortæller Sâsa Markovich, der helt klart synes, at samtalerne om middagslur er svære.

"Det klart nemmeste ville være at føje forældrene. Men jeg prøver at huske mig selv på, hvad der er det vigtigste for mig. Og det er børnenes trivsel jo." ★

GUIDE

5 RÅD TIL EN SØVNPOLITIK

1

Få en skriftlig søvnpolitik
Hvis I ikke har en, så få en. Den fungerer som en klar udmelding og fastslår, at søvn ikke er til forhandling. Udgangspunktet er, at børn ikke kan sove for meget. Nævn tidspunktet for middagsluren, og hvor børnene sover; inde og/eller ude.

2

Hav en fælles holdning
Lederen har et ansvar for at tydeliggøre, hvad den samlede institution står for. For så er personalet klædt på til at kigge forældrene i øjnene og sige: Sådan gør vi hos os. Det er vigtigt med tryghed i personalegruppen.

3

Vær tydelig i jeres kommunikation
Meld jeres holdning ud til søvn ved enhver given lejlighed – introduktionsaftener, forældrearrangementer, individuelle forældresamtaler – og husk at understrege, at politikken baserer sig på forskning.

4

Søg dialogen
I stedet for at melde hårdt ud: "Det er os, der bestemmer", så invitér til dialog. Det er altid bedre at lytte og tale sig frem til en fælles løsning.

5

Klæd forældrene på
Mange forældre har ikke den fornødne viden om søvn. Invitér dem for eksempel til forældreaften med en søvnekspert eller giv dem læsestof. Sâsa Markovich anbefaler en artikel af Ann-E. Knudsen – find den på: sundhedsplejersken.nu/boern-0-5-aar/sundhedsfremme-og-forebyggelse/boern-og-soevn

KILDE: TILLIDSREPRÆSENTANT OG PÆDAGOGMEDHJÆLPER SÂSA MARKOVICH, PLATANGÅRDENS VUGGESTUE SAMT SØVNEKSPERT MIKAEL RASMUSSEN

STYRK FAGLIGHEDEN. DET BETALER SIG.

Hos VUC ERHVERV får dine medarbejdere præcis det faglige kompetenceløft, der ruster dem til fremtidens arbejdsmarked.

Fagligt stærke medarbejdere giver højere kvalitet i opgaveløsningen og større arbejdsglæde i hverdagen. Kontakt os og lad os lægge en plan sammen!

Find nærmeste VUC på www.vuc-erhverv.dk

Scan og læs mere

VUC ERHVERV
MERE END UDDANNELSE

Kom med ud i naturen tæt på dig

Den 5. - 11. september 2022

Friluftsrådet og Danmarks Naturfredningsforening inviterer alle børnehaver, vuggestuer og andre dagtilbud på spændende og lærerige naturoplevelser.

Naturens Uge er de årlige mærkedage, som inspirerer til gode naturoplevelser.

Meld jer til senest den 15. august og få en gratis pakke med inspiration og materialer.

Læs mere og opret jer som deltagere på naturensuge.dk

Naturens Uge er støttet af Nordea-fonden og 15. Juni Fonden.

Danmarks Naturfredningsforening · Friluftsrådet · Nordea Fonden – Vi støtter gode liv · 15. Juni Fonden

PÆDAGOGISK LEDER
MARTIN KRAGBALLE A. RASMUSSEN:

JEG KAN GODT LIDE AT HAVE ANSVAR

AF NANA TOFT | FOTO: JACOB NIELSEN

Jeg har altid drømt om at blive skuespiller, og noget skulle jeg jo leve af, mens jeg søgte ind på skuespillerskolerne. Jeg blev derfor pædagogmedhjælper. En dag, da jeg var faretruende nær de 30 år, gik det op for mig, at jeg nok aldrig kom ind på en af skolerne, og at jeg måtte skifte livsbane. Heldigvis havde jeg i alle årene elsket at være medhjælper, men jeg vidste også, at jeg ville mere og andet end det. Jeg har nok altid været typen, der har stillet mig op på en ølkasse og ment noget og forsøgt at ændre på det, jeg enten har tænkt var uretfærdigt eller kunne gøres på en bedre måde.

Ret hurtigt fik jeg derfor den idé, at jeg inden for ti år ville lede en daginstitution. Jeg startede med at være arbejdsmiljø- og siden tillidsrepræsentant for at få foden inden for i det berømte maskinrum, og det var ret åbenlyst: Jeg kunne lide det. Jeg kunne lide at have ansvar, have indflydelse, have en stemme og få mulighed for at forandre noget. Jeg blev konstitueret leder tidligere, end jeg havde regnet med, og allerede året efter blev jeg fastansat leder i Børnenes Verden. Min drøm og ambition gik i opfyldelse. Tilmed inden for de ti år.

Jeg blev ramt, da det ikke lykkedes at blive skuespiller, men det blev også en driver i forhold til at bevise mit værd. I dag er min drivkraft en anden. Nu bliver kræfterne brugt på at forsøge at være en god leder. En, der lytter. En, der fokuserer på efteruddannelse og kompetenceløft. En, der prøver at udfordre 'det vi plejer'. Og så insisterer jeg på, at en børnehave ikke kun er et sted, der forbereder børnene på at komme i skole, men først og fremmest på at lære at være menneske. ★

| CV |
2022: Færdiggjorde en diplom i ledelse
2017-: Leder i den integrerede institution Børnenes Verden på Vesterbro i København
2017: Meritpædagog
2006-2017: Pædagogmedhjælper i Transformeren på Vesterbro i København
2003-2006: Pædagogmedhjælper på et botilbud for voksne udviklingshæmmede og forskellige daginsitutioner

LÆS FLERE: 'MIN VEJ' PÅ FAGBLADETFOA.DK

KEND DIN RET

FÅ STYR PÅ REGLERNE OM AUTORISATION

Risikoen for at miste sin autorisation fylder en del blandt FOA-medlemmer. Hvis du får en tilsynssag, er det vigtigt at søge hjælp.

AF FINN DANIELSEN | FOTO: TOBIAS STIDSEN

Krav om autorisation til et fag er anerkendelse af faget og dets særlige kompetencer. Men autorisationen indebærer også krav til fagets ansatte, og den kan mistes, hvis de ikke indfries. Den risiko fylder en del blandt FOAs medlemmer med autorisation.

”De oplever en frygt for, hvad det kan betyde for deres arbejdsliv,” fortæller Amalie Dam-Hansen, der er konsulent i FOA.

Hun vil derfor gerne understrege, at en autorisation kun meget sjældent mistes.

”Blandt FOAs medlemsgrupper har vi cirka 150 sager årligt om autorisation, hvoraf 25-35 fører til påbud af en eller andet art. De fleste af sagerne drejer sig om misbrugsproblemer,” siger Amalie Dam-Hansen.

Det sker, at medlemmer, der får en sag om deres autorisation, samtidig bliver fyret, og de kan føle sig usikre på, om de igen kan få arbejde.

”Vores svar til dem er, at det kan de. Men vi anbefaler, at de fortæller åbent om deres sag,” siger Amalie Dam-Hansen.

Hun understreger, at medlemmer altid bør søge hjælp i FOA, hvis de får en tilsynssag.

”Hvis de ikke gør det, risikerer de at blive ringere stillet end andre. Og for eksempel få et påbud, fordi de ikke ved, hvordan de skal håndtere samtalen med Styrelsen for Patientsikkerhed, eller ikke forstår de breve, de har modtaget.” ★

REDAKTIONEN@FOA.DK

1

HVAD ER AUTORISATION?

- En autorisation er et bevis for retten til at virke som sundhedsperson. Autorisationen er en garanti for det gennemførte uddannelsesniveau og kompetencer.
- Når du har gennemført din uddannelse, kan du søge om autorisation. Dermed bliver du omfattet af autorisationsloven, hvis formål er at styrke patientsikkerheden og sundhedsvæsnets ydelser.
- Som autoriseret ansat i sundhedsvæsnet er din titel beskyttet. Hvis nogen uden autorisation bruger titlen, kan de straffes med bøde.
- Som autoriseret sundhedsperson bliver du optaget i det offentlige autorisationsregister, hvor du får et autorisationsID.

2

KRAV OG PLIGTER

- Autorisationsloven kræver, at du viser "omhu og samvittighedsfuldhed" i dit arbejde. Det betyder, at du har et selvstændigt ansvar for at arbejde fagligt forsvarligt, og at du holder dig ajour med udviklingen inden for dit fagområde.
- Du skal skrive patientjournaler i forbindelse med patientbehandling.
- Du skal rapportere utilsigtede hændelser, både når du selv er involveret og oplever, at det sker for andre.
- Du har pligt til at deltage i tilsyn, som foretages af Styrelsen for Patientsikkerhed.

3

TILSYN

- Hvis der er konkret mistanke om, at du ikke lever op til kravene i autorisationsloven, kan Styrelsen for Patientsikkerhed oprette en tilsynssag.
- Styrelsen skelner mellem to slags tilsynssager: Faglige sager, hvor der kan være tale om brud på anerkendte faglige normer. Og egnethedssager, hvor for eksempel misbrug eller sygdom kan betyde, at en ansat udgør en risiko for patientsikkerheden.
- Mange tilsynssager bliver dog lukket igen, fordi en nærmere undersøgelse viser, at der ikke er grundlag for sanktioner over for den ansatte.

4

SANKTIONER OG PÅBUD

- Er du involveret i en faglig tilsynssag, kan Styrelsen for Patientsikkerhed beslutte skærpet tilsyn med dig i en periode. Den kan også udstede påbud med retningslinjer for dit arbejde.
- I egnethedssager kan styrelsen give påbud, der forpligter dig til at medvirke med oplysninger, for eksempel om misbrugsproblemer. Styrelsen kan også kræve, at du overholder bestemte vilkår, for eksempel kontrol og behandlingsforløb.
- I begge sagstyper kan styrelsen beslutte, at du midlertidigt ikke må udføre bestemte opgaver, eller at du skal arbejde under supervision.

5

FRATAGELSE AF AUTORISATION

- Styrelsen for Patientsikkerhed kan fratage dig din autorisation midlertidigt, hvis du udviser grov forsømmelighed i dit arbejde og kan true patientsikkerheden.
- Du kan kun miste din autorisation varigt ved en retslig afgørelse. Det kræver, at styrelsen senest to år efter den midlertidige fratagelse anlægger sag ved domstolene.
- Du har ret til at bruge din fagforening på alle niveauer i en sag om autorisation. FOA kan hjælpe med rådgivning, indgåelse af aftaler og fungere som din bisidder ved møder.

FAGGRUPPER I FOA MED AUTORISATION

Autorisationsloven gælder indtil videre for tre faggrupper i FOA. Det er social- og sundhedsassistenter, ambulancebehandlere og paramedicinere.

KILDER: STYRELSEN FOR PATIENTSIKKERHED OG FOA

Læs mere
stps.dk

HUSK!

23. juni
kan du udfylde dit dagpenge- eller efterlønskort på foa.dk. Se oversigt over alle datoer på foa.dk/udbetalingsperioder.

Husk at udfylde din Joblog
Mindst en gang om ugen skal du skrive de job, du søger, i en digital joblog – enten via foa.dk/akassen eller jobnet.dk. Du skal logge flere job hver uge. Jo flere ledige stillinger, der er, desto flere skal du søge og registrere i din joblog. Derudover skal du hver måned gemme mindst én af de ansøgninger, du har sendt, i din joblog. Du kan miste dagpengene, hvis du ikke opfylder disse krav.

Nyt job?
Find dit nye job på FOA Job via foa.dk/akassen.

Digital post
Har du husket at tjekke din post fra FOA? Det gør du på foa.dk/min-post. Husk, at du på Mit FOA i øverste højre hjørne på hjemmesiden kan du se og evt. ændre, hvordan du får besked, når der er post til dig. Vi anbefaler, at du både får besked pr. mail eller sms.

A-KASSENS CALLCENTER
– en udvidet service til dig
Hvis du har brug for at kontakte a-kassen uden for normal åbningstid, kan du ringe til callcentret på tlf. 46 97 10 10. Vi har åbent mandag til fredag kl. 16-20. Her kan du få hjælp, når du har brug for det.

LEDIGHEDEN ER LAVERE END FØR COVID-19

AF METTE WIEDERHOLT PEDERSEN

FOAs A-kasse blev ikke nær så hårdt ramt af stigende ledighed under coronakrisen, som mange andre a-kasser blev. Og inden for det seneste år er ledighedsprocenten faldet fra 2,7 til 1,7 procent.

Da ledigheden var på sit højeste i maj 2020, var 5.312 medlemmer ledige. Ifølge de seneste tal fra februar 2022 var antallet næsten halveret til 2.781.

Der er dog stadig nogle grupper, der har sværere ved at komme i arbejde end andre. Det drejer sig om medlemmer, der er over 60 år, med anden etnisk baggrund end dansk eller med fysiske og psykiske skavanker. Dem hjælper FOAs Jobformidling, FOA JobMatch, med at finde job.

Hvis du har brug for hjælp til at finde et nyt job, kan du kontakte FOA JobMatch på mail jobmatch@foa.dk eller telefon 46 97 36 66. ★ REDAKTIONEN@FOA.DK

Ledige medlemmer af FOAs A-kasse, 2020-2022

Skattefri udbetaling af efterlønsbidrag

I sidste udgave af Fagbladet FOA (februar 2022) skrev vi, at du frem til 30. juni 2022 kan få udbetalt dit efterlønsbidrag skattefrit, hvis du ikke er nået din efterlønsalder. Går du stadig i overvejelser, er du velkommen til at kontakte din lokale FOA a-kasse for at få vejledning. Men skynd dig – fristen for at søge om udbetalingen er torsdag i uge 26.

Vælger du at få dit efterlønsbidrag udbetalt, skal du udfylde ansøgningsblanketten på foa.dk/skattefri-udbetaling-2022. ★

FYLDIG SALAT MED NYE KARTOFLER

Savner du inspiration til en velsmagende madpakke, der kan holde energien oppe, så kig med her. En fyldig salat er ekstra lækker med nye kartofler, grønne ærter og asparges.

AF KATRINE KLINKEN | FOTO: LINE FALCK

TIP!
Usødet kold grøn te er læskende på varme dage.

Dressinger og madvarer med rå æg skal opbevares koldt og har 24 timers holdbarhed.

Kartoffelsalat med grønne asparges og ærter

2-3 portioner

500 g nye kartofler
1 lille bundt grønne asparges
2-3 dl friskpillede ærter

Citron-mayonnaise
1 frisk æggeblomme
1 tsk. dijonsennep
1 tsk. citronsaft
½ tsk. salt
ca. 1 dl neutralt smagende olie

Drys
citronskal
sesamfrø

Tilbehør
rugbrød

Opskrift

Nye kartofler kan nøjes med at blive børstet inden kogning. Kog kartoflerne møre i 15-20 min. i letsaltet vand. Hæld vandet fra. Afkøl kartoflerne og skær dem i både. Bræk den nederste træede ende af de grønne asparges. Skær dem i stykker på 3-4 cm og kog dem i letsaltet vand i 2-3 min. Lad dem køle af.

Rør æggeblomme med salt, sennep og citronsaft.
Tilsæt olien dråbevis, indtil æggeblommen bliver tyktflydende.
Rør derefter olien i en tynd stråle i mayonnaisen, til den er cremet.
Smag til med salt og citronsaft.

Bland dressingen med kartofler, asparges og ærter. Tilsæt fint revet eller strimlet citronskal og sesamfrø.

Opbevar salaten koldt.

Katrine Klinken er kok og ernærings- og husholdningsøkonom og arbejder som madskribent.

Læs mere
instagram.com/katrineklinken

DET SKER

FREDERIKSSUND
Seniorklubben. 21. sep. kl. 13.30: Livet i en flygtningelejr i Palæstina. Bedemand Dennis Tobiassen, Slangerup fortæller om sine oplevelser som udsendt af Mellemfolkelig Samvirke. 12. okt. kl. 13.30: Den politiske situation. Vi får besøg af sektorformand Torben Hollmann, FOA forbund, der vil komme med sit bud på, hvordan vi sikrer fremtidens ældrepleje. Ligeledes kommer MF Rasmus Stoklund, der vil tage temperaturen på den politiske situation på Christiansborg, herunder ældrepolitik.

HORSENS
Afdelingen. 25. aug.: Seniorudflugt for pensionister og efterlønnere, gerne med ægtefælle/samlever. Turen går til Fyn. Når al information er klar, sendes det ud på mail, hjemmesiden og Facebook. Billetter sælges i afdelingen i perioden 27. juni-22. juli. Pris 100 kr. pr. person – kontant/MobilePay. For at deltage i seniorklubbens arrangementer skal du være medlem. Årligt kontingent i seniorklubben er 160 kr. Årligt kontingent i FOA er 222 kr. Tilmelding til udflugterne til formand Dorrit Bank på 60 19 70 16/ dorrit.bank@stofanet.dk eller kasserer Sonja Møller Andersen på 60 71 17 80/sonja_andersen@stofanet.dk. Træffes bedst kl. 17-18.

ODENSE
Seniorklub. 30. aug. kl. 9.30-10: Tilmelding til besøg på Glasværket og turen til Koldinghus og geografisk have. Kl. 10-12: Foredrag om Gigtforeningen v. Lizzi Roll. 13. sep. kl. 10: Besøg på Odense Glasværk. Vi mødes ved Odense Glasværk, hvor der serveres kaffe og brød. Derefter guidet rundtur. Pris 50 kr. for medlemmer og 80 kr. for ikkemedlemmer.

SILKEBORG-SKANDERBORG
Seniorklubben. 17. aug. kl. 13: Guidet tur v. Silkeborg Bad, efterfulgt af kaffe/te i caféen. Prisen er 160 kr. | 15. sep. kl. 10: Hør Lis Tavlov fortælle om Silkeborgs historie på Lokalhistorisk Arkiv. Herefter mødes vi 12.30 på Restaurant BABA (Zorba) tilmelding senest 7. sep. Se mere på FOA Silkeborg-Skanderborgs hjemmeside.

SØNDERBORG
Seniorklub. 25. aug. kl. 11: Udflugt til Museum Oldemorstoft, Bovvej 2, Padborg – Kør selv-tur, tilmelding senest 18. aug. | 1. sep. kl. 14: Sommerlotto, FOA Sønderborg, tilmelding senest 25. aug. | 22. sep. kl. 14: Fremtidsfuldmagter og testamenter, FOA Sønderborg, tilmelding senest 15. sept. | 13. okt. kl. 14: Fællessang og underholdning, FOA Sønderborg, tilmelding senest 6. okt. | 10. nov. kl. 14: Lotto, FOA Sønderborg, tilmelding senest 3. nov. | 1. dec. kl. 10.30: Sønderborg politistation: Juletur til Tønder, tilmelding/betaling senest 20. okt. | 8. dec. kl. 12: Julefrokost, Ulkebøl Forsamlingshus, tilmelding/betaling senest 24. nov. Husk tilmelding på 46 97 34 00 eller mail faglo20@foa.dk. Program for 2022 kan ses på hjemmesiden eller hent et i afdelingen. Bemærk, som efterlønner og førtidspensionist kan du også benytte dig af Seniorklubbens arrangementer.

SØNDERJYLLAND
Seniorklubben. Fra 10.-14. aug.: femdagstur til Dresden. Vi skal bo på Hotel Ibis Dresden Zentrum. Pris for medlemmer 3.700 kr., ikkemedlemmer 4.200 kr. Sidste tilmelding 9. juni på Foa.syd.dk. | 21. sep. kl. 14: Foredrag. Vi får besøg af Aabenraa Kommunes hjælpemiddelcentral. Foredraget holdes i FOAs mødelokaler på Brundevej 2, Rødekro. Tilmelding senest 14. sep. på foa.syd.dk. Ret til ændringer forbeholdes. Medlemmer betaler 20 kr. for kaffe, ikkemedlemmer betaler 30 kr. samt entrépris ved arrangementer. Husk, du automatisk er medlem af seniorklubben som efterlønner og pensionist.

VESTSJÆLLAND
Tilmelding med NemID. foa.dk/vestsjaelland Kontakt. tlf.: 46 97 38 60. Telefon- og åbningstider: man./tirs. kl. 9-15, ons. lukket, tors. kl. 9-17 og fre. kl. 9-13. Hjemmeside: foa.dk/vestsjaelland. Mail: vestsjaelland@foa.dk. Akuttelefon faglig: 46 97 21 63 kl. 16-22 på hverdage. A-kassens callcenter: 46 97 10 10 kl. 16-20 på hverdage. Kontorerne i Kalundborg og Ringsted har ændret status til aftalekontorer. Kontorerne er ubemandede, og der skal laves en aftale for fremmøde på et af kontorerne.
Fagforeningen. 15. nov. kl. 17: Afdelingsgeneralforsamling, Filadelfia, Kurvej 4, Dianalund. Tilmelding til spisning senest 5. nov. Arbejdspladsbesøg: Hvis din arbejdsplads ønsker besøg af kontorbilen, så kontakt Lars Mortensen på lamo@foa.dk.
Social- og Sundhedssektoren. 25. okt. kl. 18: Sektorgeneralforsamling, FOA, Stenhusvej 35, Holbæk. Tilmelding til spisning senest 18. okt.
Pædagogisk sektor. 10. nov. kl. 17.30: Sektorgeneralforsamling, FOA, Stenhusvej 35, Holbæk. Tilmelding til spisning senest 3. nov.
Servicesektoren. 3. nov. kl. 17: Sektorgeneralforsamling, FOA, Japanvej 2, Slagelse. Tilmelding til spisning senest 27. okt.
A-kassen. 27. okt. kl. 18: Efterlønsmøde, FOA, Japanvej 2, Slagelse. FOA Job og Kompetencecafé – få styr på dine muligheder for at blive bedre til IT, jobsøgning og at styrke dine almene kompetencer. Tilmelding til a-kassen på 46 97 38 60 – efterfølgende kontaktes du af AOF om tid og sted.
Efterløns- og seniorklubben Holbæk. 6. sep. kl. 9: Udflugt til Stengalleriet. Medlem 250 kr. – ledsager 300 kr. Tilmelding og betaling senest 5. aug. 11.-13. sep.: Fællestur til Langeland, Ærø og Jylland. Medlem 2.400 kr. – ledsager 2.895 kr. – enkeltværelse + 400 kr. | 3. okt. kl. 15: Servicehunde v. Hanne Troensegaard – tilmelding ikke nødvendig.
Efterløns- og seniorklubben Slagelse. 11.-13. sep.: Fællestur til Langeland, Ærø og Jylland. Medlem 2.400 kr., ledsager 2.895 kr., enkeltværelse + 400 kr. | 12. okt. kl. 14: Bankospil – husk en pakke til ca. 40 kr. tilmelding ikke nødvendig.
Efterløns- og seniorklubben Ringsted. 1. sep. kl. 14: Matador & Modernitet. Tilmelding ikke nødvendig. 11.-13. sep.: Fællestur til Langeland, Ærø og Jylland. Medlem 2.400 kr., ledsager 2.895 kr., enkeltværelse + 400 kr. | 6. okt. kl. 14: Med traktor og campingvogn fra Høng til Island. Tilmelding ikke nødvendig.
Efterløns- og seniorklubben Nordvestsjælland. 18. aug. kl. 8: Tur til Frederiksværk. Medlem 250 kr. – ledsager 300 kr. Tilmelding og betaling senest 11. aug. 11.-13. sep.: Fællestur til Langeland, Ærø og Jylland. Medlem 2.400 kr., ledsager 2.895 kr., enkeltværelse + 400 kr. | 26. okt. kl. 13 i Asnæs: Pigerne på Sprogø. Tilmelding ikke nødvendig.

MEDLEMSPULSEN

Vindere i april 2022

Hovedpræmievinder
Berit Dot Eschen Rasmussen, Søborg

Gavekort til Coop
Henriette Kromann Petersen, Rudkøbing
Lisanne Birgitte Mathiasen, Vanløse
Marianne Falk Pedersen, Skælskør
Lena Svenning Engstrup, Viborg
Dan Kjersner, Jægerspris

Hovedpræmien er et weekendophold for 2 på et Comwell-hotel i Danmark.
Desuden har vi hver måned 5 Coop-gavekort til en værdi a 300 kr. Nye deltagere er velkomne på **foa.dk/medlemspulsen**

KONTAKT FOA

FOA, forbundshuset
Staunings Plads 1-3
1790 København V

Telefon: 46 97 26 26
Åbningstid:
Mandag-torsdag
8.30-16.00
Fredag 8.30-15.00

FOA-afdelinger

Afd. 1: 46 97 11 00
foa.dk/foa1
Bornholm: 46 97 33 13
foa.dk/bornholm
Frederikshavn: 46 97 11 70
foa.dk/frederikshavn
Frederikssund: 46 97 12 00
foa.dk/frederikssund
Guldborgsund: 46 97 17 50
foa.dk/guldborgsund
Horsens: 46 97 14 55
foa.dk/horsens
KLS: 46 97 15 00
foa.dk/kls
Køge: 46 97 16 00
foa.dk/koege
LFS: 35 44 45 46
foa.dk/lfs
Mariagerfjord: 98 51 21 11
foa.dk/mariagerfjord
Midtjylland: 46 97 30 30
foa.dk/midtjylland
Midt- og Vestjylland:
46 97 14 14
foa.dk/midt-vestjylland
Nordjylland: 46 97 29 00
foa.dk/nordjylland
Nordsjælland: 46 97 33 90
foa.dk/nordsjaelland
Odense: 46 97 18 00
foa.dk/odense
Randers: 46 97 19 00
foa.dk/randers
Roskilde: 46 97 19 90
foa.dk/roskilde
Silkeborg-Skanderborg:
46 97 20 20
foa.dk/silkeborg-skanderborg
Social- og Sundhedsafdelingen:
46 97 22 22
foa.dk/sosu

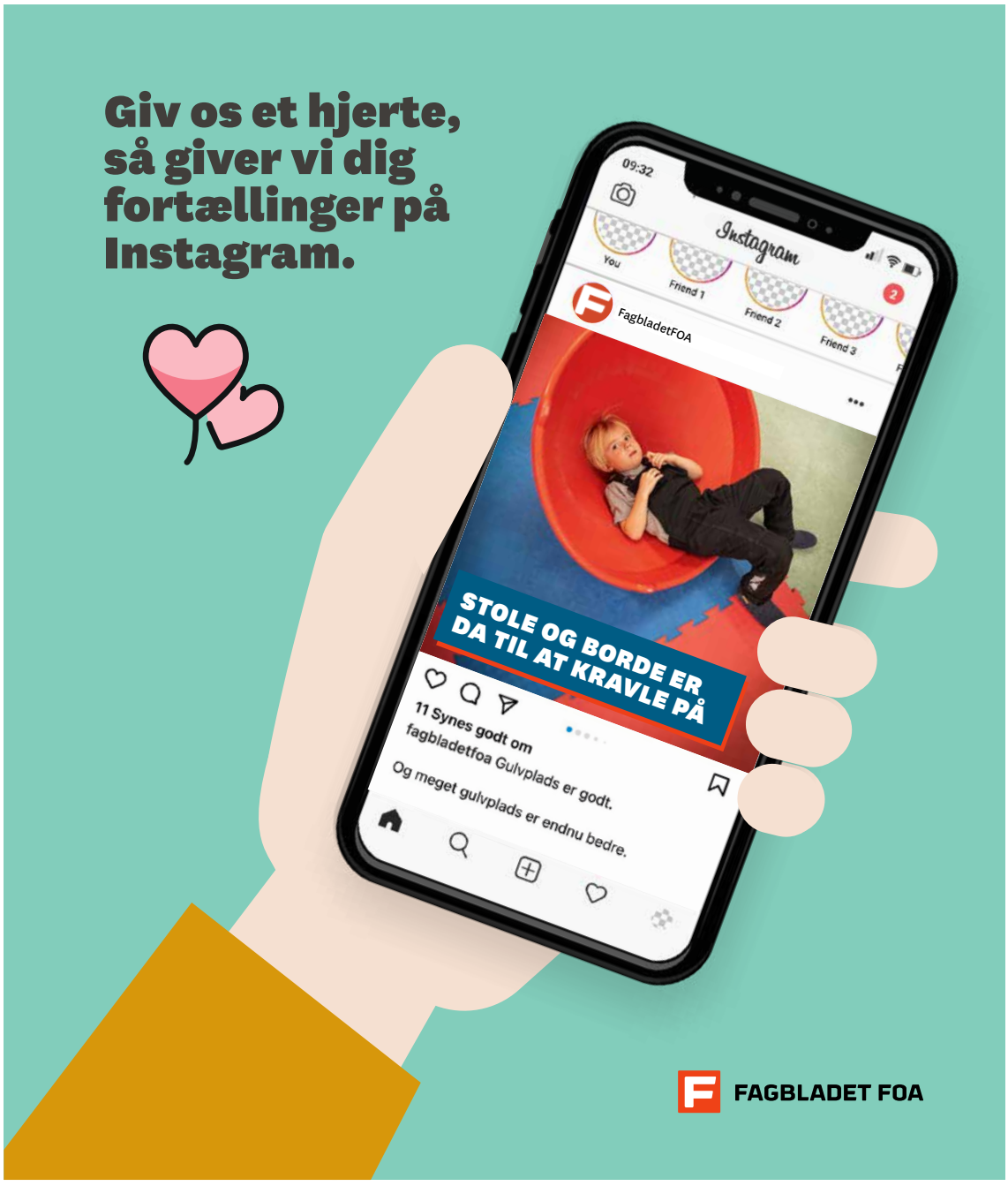

Redaktionen sluttet
1. juni

Indlæg til 'Det sker' sendes til Henriette Monrad, hmon@foa.dk

Frist til nummer 5
22. august
Frist til nummer 6
17. oktober

Annoncer
Media-Partners
Telefon: 28 57 08 57
jorgen@media-partners.dk

Annoncefrist
Frist til nummer 4
3. august
Frist til nummer 5
28. september

Annoncer og indstik, som er udsendt sammen med Fagbladet FOA, er ikke udtryk for FOAs anbefalinger.

Nummer 4 udkommer
Uge 36 2022

Synspunkter fremsat i Fagbladet FOA er ikke nødvendigvis sammenfaldende med FOAs synspunkter.

Vi tager ansvar for indholdet og er tilmeldt

PRESSENÆVNET

Medlem af Danske Medier

DANSKE MEDIERS OPLAGSKONTROL

Tilsluttet Specialmediernes Oplagskontrol

Oplag:
174.374/12. årgang
Tryk: Stibo Complete
ISSN: 1901-0214

SVANEMÆRKET
Tryksag
5041 0004

TRYKT I DANMARK

FSC www.fsc.org MIX Papir fra ansvarlige kilder FSC® C012075

Udgiver:
FOA
Staunings Plads 1-3
1790 København V
Telefon: 46 97 26 26
foa.dk
e-mail: foa@foa.dk

Storstrøm: 46 97 28 00
foa.dk/storstroem
Sydfyn: 46 97 27 27
foa.dk/sydfyn
Sønderborg: 46 97 34 00
foa.dk/soenderborg
Sønderjylland: 46 97 35 00
foa.dk/soenderjylland
Trekanten: 46 97 36 10
foa.dk/trekanten

Vendsyssel:
46 97 10 30/46 97 13 46
foa.dk/vendsyssel
Vest: 76 10 93 50
foa.dk/vest
Vestsjælland: 46 97 38 60
foa.dk/vestsjaelland
Århus: 89 36 66 66
foa.dk/aarhus

PMF-afdelinger

FOA/PMF Kbh. Syd:
46 97 28 50
foa.dk/foa-pmf-kbh-syd
PMF afd. 1: 46 97 31 01
foa.dk/pmf1
PMF afd. 4: 43 71 66 90
foa.dk/pmf4
PMF Fyn: 46 97 13 13
foa.dk/pmf-fyn

PenSam
Jørgen Knudsens Vej 2
Postboks 282
3520 Farum
Telefon: 44 39 39 39
pensam@pensam.dk
pensam.dk

QUIZ

1. Den største del af din løn er ...
A. Grundlønnen
B. Centralt aftalt kvalifikationstillæg
C. Lokalløn

2. Hvor mange i den offentlige sektor arbejder på deltid?
A. 25 procent
B. 37 procent
C. 40 procent

2. Pædagog Martin Kragballe A. Rasmussen drømte om at blive ...
A. Astronaut
B. Skuespiller
C. Trommeslager i et rockband

3. Lennart Rudolph har fået 250.000 kr. for ...
A. Svie- og smertegodtgørelse
B. Manglende tillæg
C. Usaglig opsigelse

4. Hvor mange sager årligt har FOA om autorisation?
A. Cirka 150
B. Cirka 190
C. Cirka 240

5. Vi er gået tæt på en af illustrationerne i dette nummer af Fagbladet FOA. Hvad forestiller det?
A. Et flisemønster
B. Et sengetæppe
C. En termovest

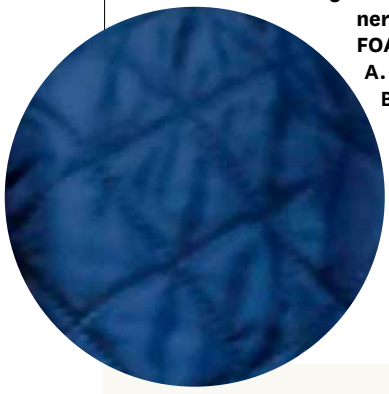

KAN DU DIT FAGBLAD?

Vær med i lodtrækningen om et gavekort til Coop til en værdi af 250 kroner. Vi trækker lod blandt de indsendere, der har svaret rigtigt på flest spørgsmål. Du finder alle svar i dette nummer af Fagbladet FOA. Kun medlemmer af FOA kan deltage i lodtrækningen.
Besvar quizzen på fagbladetfoa.dk/quiz senest **1. august.**

Vinder af quizzen i Fagbladet FOA nr. 2/2022 er **Svend Erik Simonsen, Aarhus**

Nytænkning og livskvalitet. Det er mit job

Tina Skovmand
Sosu-assistent, Høskoven, Specialområde Hjerneskade

Jeg er social- og sundhedsassistent og arbejder på bostedet Høskoven med beboere med erhvervet hjerneskade.

Det bedste ved mit job er, at man bliver udfordret på sin faglighed, fordi man hele tiden skal have alting i spil. I min hverdag vægtes faglighed rigtig højt. Jeg samarbejder med fysioterapeuter, pædagoger og ergoterapeuter og vores udviklingssygeplejerske.

Jeg har stor respekt for det menneskelige og den selvbestemmelse, som beboerne har. Jeg skal hele tiden afstemme med dem, hvad de har lyst til i dag. Det bedste ved mit job er, at man bliver udfordret på sin faglighed. Hjerneskader er forskellige og de skal også behandles forskelligt, så det er vigtigt for mig at se det hele menneske.

Find ledige jobs som social- og sundhedsassistent på midtjob.dk.

midt regionmidtjylland

Søger du nye karrieremæssige veje?

Bliv indfanget i en hverdag præget af høj faglig stolthed,
frihed under ansvar og inkluderende fællesskaber

I Kalundborg Kommune tilbydes du en hverdag, hvor alle er betydningsfulde, og hvor du har mulighed for at sætte dit præg på dagligdagen, så din faglighed kan brænde igennem.

Vi møder børn og unge med åbenhed, nærvær og anerkendelse og vi har en nysgerrig og undersøgende tilgang til arbejdet med børn og unges trivsel og udvikling. Vi reflekterer løbende over vores arbejde, så vi kan udvikle os og dine gode inputs til den daglige praksis vil blive hilst velkommen.

Som medarbejder i Kalundborg Kommune bliver du en del af et solidt fagligt arbejdsfællesskab og et godt kollegialt sammenhold.

Kommunens jobmuligheder spænder vidt. Du kan vælge at indgå med dine særlige kompetencer indenfor såvel almen- som specialområdet. I Kalundborg Kommune har du rig mulighed for at vælge din fremtidige karriere indenfor en stor variation af gode dagtilbud og skoler, spændende fra de store skoler og dagtilbud til de små i kommunens landsbymiljøer.

> Der er en flad ledelsesstruktur, hvilket giver rigtig god mulighed for medindflydelse.
>
> *Pædagogisk teamleder, Mie Høtoft Nielsen*

Se vores spændende stillinger indenfor børne- og ungeområdet på vores website:
https://kalundborg.dk

KALUNDBORG
KOMMUNE

I mit daglige arbejde som sygeplejerske afspritter jeg hænder mange gange om dagen. Her er Dr. Warming basiscremen uundværlig for mig.

Cecilie Ringgaard Rivas
neonatal intensiv sygeplejerske

Produceret i Danmark gennem mere end 20 år

DR. WARMING BASISCREME

– førstehjælpen til tør hud og afsprittede hænder

Dr. Warming basiscreme er en blødgørende og fugtbevarende 92% fedtcreme. Velegnet som hudpleje ved børneeksem, psoreasis, meget tørre hænder og sprækkede hæle. Virker kløestillende.

Dr. Warming Basiscreme er dansk produceret, indeholder kun 4 ingredienser og er testet på hudafdelingen på Bispebjerg Hospital.

drwarming.dk
– produktinformation og forhandlerliste

Nordic Consumer Health Danmark, info@consumerhealth.dk

BY-RO.DK